

Zdravotně
sociální fakulta
Faculty of Health
and Social Studies

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Zdravotně sociální fakulta
Katedra sociální práce

Bakalářská práce

**Sociální práce s matkami žijícími v Azylovém domě
pro ženy a matky s dětmi v Jihlavě**

Vypracovala: Jana Paulová

Vedoucí práce: PhDr. David Urban, Ph.D.

České Budějovice 2014

Abstrakt

Klíčová slova: rodina s osamělou matkou – osamělá matka – azylové domy pro matky s dětmi – sociální práce s osamělými matkami v azylových domech

Tato bakalářská práce se zabývá sociální prací v azylových domech pro ženy a matky s dětmi a problematikou osamělých matek. Hlavním cílem bakalářské práce bylo zmapování sociálních služeb poskytovaných v těchto azylových domech a utvoření komplexního pohledu na situaci osamělých žen s dětmi.

Bakalářská práce je rozdělena na část teoretickou a empirickou (výzkumnou). Teoretická část se skládá ze tří kapitol. První kapitola pojednává o rodině. Rodina má v životě člověka velkou úlohu. To, co se naučíme v rodině, si odnášíme s sebou do života a předáváme dalším generacím. Proto je důležité mít fungující rodinné prostředí. Tato kapitola se zabývá současnou postmoderní rodinou, která je charakteristická určitými jevy. Můžeme se v ní seznámit s rodinami s jedním rodičem, které jsou jedním z těchto charakteristických jevů. Rodiny s jedním rodičem jsou tvořené ve většině případů osamělou matkou, proto se tato kapitola dále věnuje primárně problematice osamělých matek. Je v ní poukázáno také na vliv neúplných rodin na vývoj dítěte. Druhá kapitola teoretické části se zabývá azylovými domy pro ženy a matky s dětmi. Azylové domy pro ženy a matky s dětmi představují útočiště pro osamělé matky s dětmi, které nemají přístřeší nebo vhodné podmínky k bydlení. Snaží se jim poskytnout pomoc a podporu a vést tyto ženy k nalezení vhodného řešení jejich situace. Tato kapitola se věnuje tomu, jak jsou azylové domy pro ženy a matky s dětmi v České republice právně ošetřeny. Je zde popsáno, jaké cíle a poslání tyto azylové domy mají. Podrobněji se seznámíme se službami, které azylové domy pro ženy a matky s dětmi poskytují. Kapitola se soustřeďuje i na popsání nejdůležitějších příčin, pro které osamělé matky azylový dům vyhledávají. Závěr kapitoly tvoří informace o Azylovém domě pro ženy a matky s dětmi v Jihlavě, ve kterém se uskutečnil výzkum pro tuto bakalářskou práci. Třetí a nejobsáhlejší kapitola se zabývá sociální prací s matkami žijícími v azylovém domě pro ženy a matky s dětmi. V úvodu této kapitoly si objasníme, jaké dovednosti a schopnosti jsou potřeba k výkonu sociálního pracovníka a

na co se sociální pracovníci při své práci zaměřují. Kapitola se soustřeďuje z velké části na popsání průběhu poskytování sociální služby. Průběh poskytování sociální služby zahrnuje počáteční rozhovor, poskytování poradenství a individuální plánování. V této kapitole jsou popsány i základní zásady práce, kterými se musí sociální pracovníci řídit. Závěr kapitoly tvoří komplexní shrnutí sociální pomoci pro osamělé ženy, matky a jejich děti.

V empirické části této bakalářské práce byla cílem analýza služeb poskytovaných v azylovém domě pro ženy a matky s dětmi a zjistit, jak tyto služby přispívají k reintegraci osamělých matek a žen do společnosti. Výzkum byl proveden v Azylovém domě pro ženy a matky s dětmi v Jihlavě.

Hlavní výzkumná otázka byla stanovena takto: „**V čem pomáhají matkám služby poskytované v azylovém domě při jejich reintegraci do společnosti?**“ Vzhledem k hlavní výzkumné otázce byly stanoveny 4 dílčí výzkumné otázky: „*Jak jsou matky v azylovém domě spokojeny s poskytovanými službami? Jaké nedostatky shledávají matky na azylovém domě? Jaké faktory matky nejvíce omezují při osamostatňování se a začleňování do společnosti? V čem vidí matky největší zlepšení od doby, kdy nastoupily do azylového domu?*“

Výzkum byl provedenou formou kvalitativního dotazování a jako metoda kvalitativního dotazování byla zvolena technika rozhovoru pomocí návodu. Rozhovor se uskutečnil jak s uživatelkami azylového domu, tak i s odborným personálem. V době sběru dat využívaly služeb azylového domu 4 uživatelky, z nichž 3 byly ochotné poskytnout rozhovor. Výzkumný soubor tvořilo celkem 5 respondentek, 3 uživatelky a 2 sociální pracovníce. Výsledky výzkumu byly zpracovány metodou vytváření trhů. Rozhovory byly nahrávány na diktafon a poté doslovně přepsány. Následně byly získané informace rozděleny do jednotlivých skupin na základě podobnosti výroků. Tyto skupiny pak byly zpracovány dle jednotlivých výzkumných otázek.

Z výsledků výzkumu vyplynulo, že uživatelky jsou s poskytovanými službami a chodem zmíněného azylového domu spokojené. Jako největší pozitivum vnímají profesionální přístup sociálních pracovníků. Na azylovém domě jim vadí především omezená doba pobytu na 6 měsíců a herny pro děti. Mezi další nedostatky domu řadí

kamery na chodbě a v areálu azylového domu. Z pohledu sociálních pracovníků i uživatelů je azylový celkově málo prostorný. Mezi bariéry, které klientkám brání v reintegraci, patří špatná finanční situace, romská národnost, status matky samoživitelky, nízká vzdělanost uživatelů a minimální pracovní zkušenosti. Uživatelky využívají nácvik sociálních dovedností, aby tím minimalizovaly tyto bariéry. Uživatelky mají strach, jak budou zvládat svou situaci po opuštění azylového domu. V azylovém domě se naučily především jednat s různými institucemi, úřady a překonávat stud. Úspěchy uživatelů jsou velmi individuální a je potřeba vždy zohlednit situaci uživatelů. Největší zlepšení od doby, kdy uživatelky nastoupily do azylového domu, vidí ve zlepšení psychického stavu a pokrok v řešení jejich situace.

Abstract

Key words: Family with a single mother - single mother - asylum houses for mothers with children - social works with single mothers in asylum houses.

This thesis deals with social work at asylum houses for women and mothers with children and with issues of being a single mother. The main goal of this thesis was to map the social services which are provided at these asylum houses and creation of the complex view of the situation of single mothers with children.

This thesis is divided in two parts, theoretic and empiric (research). Theoretic part contains three chapters. Chapter one is about the family. The family plays a big part in a human's life. What we have learned in the family, we carry a whole life and we are passing it to a future generation. That is why is important to live in a functional family surroundings. This chapter discusses the current postmodern family, which is characteristic by its individual elements. We can meet families with just one parent, and these families are one of this individual element. The one parent is in most situations the single mother, and that is why this chapter primarily focuses on the issue of single mothers. In this chapter, attention is paid to the influence of incomplete families on child development. Second chapter of theoretic part deals with asylum houses for women and mothers with children. Asylum houses for women and mothers with children are some sort of resort for single mothers with children, who don't have shelter or good conditions for housing. Asylum houses try to help to those women and lead them to find the right solution of their situation. This chapter is about how are asylum houses legally treated, and what are their goals. You will learn more about services which are provided for women and mothers with children. Chapter focuses on describing the main causes for which are the single mothers searching for asylum houses. The end of the chapter is made of information about the Asylum House for women and mothers with children in Jihlava, in which was organized a research for this thesis. The third chapter deals with social work with mothers who live in Asylum house for women and mothers with children. In the introduction of this chapter, we will explain what kind of skills and abilities are necessary for the performance of social

worker and to what are the social workers and the asylum houses focusing during their work. This chapter focuses on the main part of describing the course of provided services such as the initial conversation, advising and individual scheduling. In this chapter is written more about the basic principles of work which are necessary for social workers. The end of the chapter contains the comprehensive summary of the social help for single women, mothers and their children.

The goal of the empirical part was an analysis of provided services in asylum house for women and mothers with children and to find out how do those services contribute to the reintegration of single mothers and woman into the society.

The main researching question was this: **"In what exactly are the provided services in asylum houses helping to the mothers during their reintegration into the society?"** There were determined four component researching questions, given to the main researching question: *„How are the mothers in asylum house satisfied with provided services? What kinds of gaps do they see on asylum house? What factors do inhibit mothers the most during their spinning and reintegrating into the society? What is the best improvement since the time when they got into asylum house?"*

Research was conducted through the form of quality questioning and as a method of quality questioning was chosen a technology of the interview with instructions. The interviews were made with users of asylum house and also with the qualified personnel. By the time of the data collection there were 4 users of the services of asylum house, and 3 of them were willing to give the interview. The part of the researching group was 5 respondents, 3 users and 2 social workers. Results of the research were processed by using the method of creating markets. The interviews were recording at a dictafon and then literally rewritten. Acquired information was divided into the individual groups based on the details of statements. Those groups were processed according to the individual researching questions.

The results showed that the users are satisfied with provided services of asylum house. The biggest positive is the professional access of social workers. Negative is the limited time of stay for 6 months and the play rooms for children. Others gaps are cameras in the hallway and in the rest of asylum house's area. From the view of the

social workers and the users is the asylum house too small. The barrier which keeps the users from reintegration include bad financial situation, skin color, status of single mother, low education and minimum work experiences. Users are practicing the use of social skills so they could minimalist those barriers. They are also scared of how are they going to handle the situation after leaving the asylum house. Achievements are very individual and it is always necessary to take account on the situation of user. The biggest improvement since the time the user came into the asylum house is in improvement of the mental status and progress in solution of their situation.

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 02. 05. 2014

.....

(jméno a příjmení)

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala PhDr. Davidovi Urbanovi, PhD. za cenné rady a odborné vedení mé bakalářské práce. Poděkovat bych chtěla i pracovníkům azylového domu, kteří mi umožnili provést výzkum. Díky patří i uživatelkám azylového domu za jejich důvěru a věnovaný čas.

OBSAH

1	Rodina.....	13
1.1	Charakteristika současné rodiny	13
1.2	Specifikace rodiny s jedním rodičem.....	14
1.2.1	<i>Definice a problémy a rizika osamělých matek.....</i>	<i>15</i>
1.3	Vliv neúplné rodiny na vývoj dítěte.....	17
2	Azylové domy pro ženy a matky s dětmi	18
2.1	Právní úprava azylových domů pro matky s dětmi v ČR	18
2.2	Poslání a cíle azylových domů pro matky s dětmi.....	19
2.3	Poskytované služby azylového domu pro ženy a matky s dětmi.....	20
2.4	Příčiny, pro které osamělé matky vyhledávají azylový dům	22
2.5	Azylový dům pro matky s dětmi v Jihlavě	22
3	Sociální práce v azylových domech pro matky s dětmi	24
3.1	Sociální práce s cílovou skupinou.....	24
3.2	Průběh poskytování sociální služby.....	25
3.2.1	<i>Počáteční osobní rozhovor.....</i>	<i>25</i>
3.2.2	<i>Poskytování poradenství.....</i>	<i>26</i>
3.2.3	<i>Individuální plánování.....</i>	<i>27</i>
3.3	Zásady práce v azylových domech pro matky s dětmi	29
3.4	Sociální pomoc pro ženy a osamělé matky s dětmi	29
3.4.1	<i>Dávky testované a netestované.....</i>	<i>30</i>
3.4.2	<i>Dávky pomoci v hmotné nouzi.....</i>	<i>30</i>
3.4.3	<i>Návazné sociální služby vhodné pro matky s dětmi.....</i>	<i>31</i>
3.4.4	<i>Služby zaměřené na reintegraci a soběstačnost.....</i>	<i>31</i>
4	Cíl práce a výzkumná otázka.....	33
4.1	Cíl práce	33

4.2 Hlavní výzkumná otázka.....	33
4.3. Dílčí výzkumné otázky	33
5 Metodika.....	34
5.1 Charakteristika metod a technik sběru dat	34
5.2 Charakteristika výzkumného souboru.....	35
5.2.1 <i>Rozhovor s odborným personálem</i>	36
5.2.2 <i>Rozhovor s uživatelkami azylového domu</i>	36
5.3 Zpracování dat.....	37
6 Výsledky výzkumu	38
6.1 Základní identifikační údaje respondentek výzkumu	38
6.2 Vyhodnocení dílčí výzkumné otázky č. 1	40
6.3 Vyhodnocení dílčí výzkumné otázky č. 2	44
6.4 Vyhodnocení dílčí výzkumné otázky č. 3	46
6.5 Vyhodnocení dílčí výzkumné otázky č. 4	51
7 Diskuze	54
8 Závěr.....	58
9 Seznam použité literatury	60
10 Seznam příloh.....	63

Úvod

Ve svém životě se mnohdy můžeme ocitnout v situaci, kterou nezvládneme sami bez pomoci vyřešit. Pro tyto případy je v České republice vytvořena síť sociálních služeb, které pomáhají osobám v nepříznivé sociální situaci. Mezi tyto služby patří i azylový dům pro matky s dětmi.

Azylové domy pro ženy a matky s dětmi pomáhají osamělým ženám či matkám s dětmi nalézt vhodné řešení jejich nepříznivé sociální situace. Jedná se o ženy, které nemají bydlení nebo je ohrožena trvalost jejich bydlení. Služby, které azylový dům pro ženy matky s dětmi poskytuje, jsou stanoveny zákonem. Tyto služby mají inkluzivní charakter a cílem je podporovat sociální fungování uživatelék. Cílem těchto služeb není jenom podpora osamělých matek, ale zejména i ochrana nezletilého dítěte.

Rodiny s jedním rodičem jsou ve většině případů tvořené osamělou matkou. To je zapříčiněno i soudní praxí, kdy je v České republice 90 % dětí svěřováno do péče matky. Osamělé matky jsou v naší společnosti specifickou skupinou a musí čelit různým problémům. Musí zajišťovat chod celé domácnosti, péči o děti a v neposlední řadě rodinu finančně zajistit. Mnoho osamělých matek jsou matky samoživitelky. Největším rizikem tak pro ně představuje chudoba a nezaměstnanost. Vzhledem k demografickému vývoji má počet osamělých matek neustále vzrůstající charakter, proto bude potřeba azylové péče stoupat.

Cílem služeb azylových domů je začlenění uživatelék do společnosti. Sociální práce v azylových domech spočívá v poskytování poradenství, individuálním plánování, nácviku sociálních dovedností. Sociální pracovníci matkám poskytují i psychologický náhled na jejich situaci. Důležitá je i provázanost jednotlivých služeb. Azylové domy spolupracují i s ostatními organizacemi, které mohou poskytnout další pomoc osamělým matkám.

Toto téma jsem si vybrala, protože mě zajímá problematika osamělých matek a také to, jaké jsou v České republice možnosti pomoci osamělým matkám. Ve výzkumném šetření jsem chtěla zjistit, jak matkám azylové domy pomáhají. Ve kterých oblastech jejich života vidí osamělé matky největší zlepšení a jak pohlíží na poskytované služby.

1 Rodina

V první kapitole této práce jsem se rozhodla psát o rodině, protože rodina má v životě člověka velký význam. V podkapitole 1.2 popisují současnou rodinu, kterou charakterizuje mnoho nových jevů jako je rodina s jedním rodičem, zpravidla s osamělou matkou. O problematice rodin s osamělou matkou píšou v podkapitole 1.3 a dále. Tyto rodiny se potýkají s různými problémy, které ohrožují existenci rodiny například se ztrátou bydlení. V těchto případech mohou využít osamělé matky s dětmi služeb azylových domů, které jim podají pomocnou ruku a pomohou jim jejich nelehkou životní situaci vyřešit. Pokud rodina neposkytuje jedinci vhodné prostředí pro vývoj, může to na něj mít neblahý vliv a zpravidla to bývá determinant sociálně patologických jevů. Závěr této kapitoly je věnován tomu, jaký vliv může mít neúplná rodina na vývoj jedince.

1.1 Charakteristika současné rodiny

V současné době není účelem rodiny reprodukce jako tomu bylo dříve, ale lidé zakládají rodinu z důvodu uspokojování citových potřeb. Stabilita těchto rodin se proto mění s citovou bilancí partnerského vztahu. Západní svět je ve stádiu změny a rodina se mění spolu s ním. Jevy, které v tradičních společnostech představovaly jasné stigma, například rozvod, jsou v dnešní společnosti zcela běžné.¹

Mezi jevy charakterizující současnou rodinu patří vznik nových alternativ společného soužití. Objevují se vztahy formálně nezakotvené jako partnerství, kdy oba partneři mají svoji vlastní domácnost, manželství na zkoušku, dlouholetý trvalý vztah s dětmi, ale bez formální stránky manželství.

Postmoderní společnost charakterizuje i velká míra rozvodovosti. Podle Národní zprávy o rodině z roku 2004 se Česká republika řadí mírou rozvodovosti mezi země

---

¹ Srov. MATOUŠEK, Oldřich a kol. *Metody a řízení sociální práce*. Praha: Portál, 2003. s. 182.

s nejvyšším počtem manželství, které zanikají rozvodem.² Mezi další aspekty, které vystihují současnou rodinu lze zařadit vyšší očekávání partnerů od sebe navzájem, fenomén dobrovolné bezdětnosti, měnící se hodnotovou orientaci i morální citění, větší toleranci mimomanželských vztahů, sekularizaci a úpadek vlivu náboženských kodexů. Obecně lze říci, že současná generace se vyznačuje sklony k individualismu a seberealizaci.³

Kromě toho, že je rodina zdrojem podpory, je zdrojem i stresu. V postmoderních společnostech, kde se jednotlivci zaměřují na uspokojení osobních potřeb a osobní rozvoj či úspěch, je harmonizace rozdílných zájmů jednotlivých členů rodiny obtížným úkolem.⁴

1.2 Specifikace rodiny s jedním rodičem

V posledních letech představují rodiny s jedním rodičem stále hojnější rodinný typ. V procentuálním vyjádření se v 90 % případech jedná o osamocenou matku s dítětem nebo dětmi a 10 % představují osamělí otcové s dětmi. Vznik neúplné rodiny je primárně důsledkem rozvodu, ovdovění, rozchodu s partnerem nebo porodu dítěte mimo manželství. Na začátku 60. let minulého století byl tento jev důsledkem zvyšujícího se počtu rozvodů, ale v posledních letech je také zaznamenáván vzrůst počtu svobodných žen, které dobrovolně pečují o dítě mimo manželství. V době tradičních rodin bylo sociální stigma těchto rodin zřejmé a představovalo pro ně znevýhodňující postavení ve společnosti. V souvislosti se vzrůstem těchto typů rodin se nyní tomuto stigmatu nepřikládá na důležitost.

Nejnovější studie prokazují, že i rodiny s jedním rodičem se mohou novým podmínkám dobře přizpůsobit a žít ve spokojenosti. Nová rodina si může udržet pocit rodinné soudržnosti, integrity a stability pokud má dostačující vnější podporu v podobě rodiny, přátel.⁵

---

² Srov. GILLERNOVÁ, I., KEBZA, V., RYMEŠ, M.. *Psychologické aspekty změn v české společnosti*. Praha: Grada, 2011. s. 106.

³ Srov. SOBOTKOVÁ, Irena. *Psychologie rodiny*. vyd. 2. Praha: Portál, 2007. s. 172.

⁴ Srov. MATOUŠEK, Oldřich a kol. *Metody a řízení sociální práce*. Praha: Portál, 2003. s. 184.

⁵ Srov. SOBOTKOVÁ, I. *Psychologie rodiny*. vyd. 2. Praha: Portál, 2007. s. 170.

Dále se v bakalářské práci zaměřením primárně na problematiku osamělých matek, jelikož osamělé matky jsou cílovou skupinou prováděného výzkumu, jehož výsledky jsou uvedeny v empirické části této bakalářské práce.

1.2.1 Definice a problémy a rizika osamělých matek

Převážná většina rodin s jedním rodičem tvoří rodiny vedené osamělou matkou. Většina těchto matek má nižší vzdělání. V současné době se mění struktura osamělých matek dle věku. Dříve tuto skupinu matek tvořily především mladé ženy, které byly těhotenstvím zaskočeny a podcenily možnost otěhotnění. Dnes tuto skupinu matek reprezentují také zralejší ženy v období střední dospělosti. Jedná se o ženy zajištěné, s dosaženou úrovní pracovní kariéry, které nepotkaly vhodného partnera pro početí dítěte.⁶

Vnímání pocitu osamělosti může být jiné u matek, které se s partnerem rozvedly či rozešly než u žen, které se rozhodly být svobodnými matkami. Některé ženy osamělost vítají a očekávají, že budou samotné s dětmi šťastnější, jiné nastalé situace litují. Jen v minimu případů odchází od rodiny žena. Společnost je k ženám, které odcházejí od rodiny, méně tolerantní než k odcházejícím mužům.⁷

Matky, které zůstávají samy s dětmi se mohou setkat s řadou problémů. Největším rizikem pro osamělé matky je nedostatek finančních prostředků na zajištění základních životních potřeb rodiny. Při rozpadu vztahu či manželství se ženy se musí vyrovnat s rychlou změnou ekonomické situace rodiny. Tím, že od ženy odejde partner, se sníží příjem rodiny a rodina musí vyžít z jednoho platu. Druhému z rodičů zůstává vyživovací povinnost, avšak tato částka je nesrovnatelná s výší platu druhého rodiče.⁸

---

⁶ Srov. SOBOTKOVÁ, I. *Psychologie rodiny*. vyd. 2. Praha: Portál, 2007. s. 170

⁷ Srov. PORTAL. Osaměle žijící rodiče. *Portal.cz* [online]. ©2012 [cit. 2014-02-15]. Dostupné z: <http://www.portal.cz/scripts/detail.php?id=4316>

⁸ Srov. HASMANOVÁ MARVÁNKOVÁ, J. *Matky samoživitelky a jejich situace v České republice*. Praha: Gender Studies, 2011. s. 3-4.

Zároveň na osamělé matce zůstává zajištění péče o rodinu a musí sladit péči o rodinu se svým zaměstnáním. Jak uvádí Sitovátka a Hora: „*Na běžné péči o děti se vůbec nepodílí 63 % rozvedených mužů a 83 % bývalých partnerů svobodných žen. Osamělé ženy by pomoc s péčí o děti uvítaly a silně věří, že větší pomoc partnera na chodu domácnosti a zabezpečení dětí by pomohla především jim samotným, ale i jejich možnostem skloubit povinnosti k rodině a v zaměstnání.*“⁹

Problém špatné finanční situace osamělých matek je zapříčiněn i neplacením výživného a jeho problematickou vymahatelností. Avšak český právní řád pamatuje na ochranu vyživovací povinnosti, a to v § 213 Trestního zákona, kde stanovuje zanedbání povinné výživy jako trestný čin proti rodině a mládeži.¹⁰

Dalším faktorem ohrožujícím osamělé matky je nezaměstnanost. Nezaměstnanost představuje pro osamělou matku velké riziko, protože případná chudoba se promítá i do životních podmínek dětí a může se stát tzv. chudobou dětskou. Osamělé matky jsou specifickou skupinou na trhu práce. I když existují v ČR pracovně – právní opatření, která mají chránit rodiče po návratu z rodičovské dovolené, jsou to právě osamělé matky, které končí na úřadech práce. Zaměstnavatelé nechtějí tyto matky zaměstnávat právě pro to, že jsou na péči o dítě samy. Dalšími faktory, které přispívají velkou měrou k nezaměstnanosti osamělých matek, jsou žádná nebo nedostačující praxe a nízké vzdělání, v mnoha případech pouze základní.¹¹

Pro osamělé matky je rozpad rodiny a přechod na model rodiny s jedním rodičem náročné období a není jednoduché se vyrovnávat s emotivními situacemi. Tato situace bývá často spojena s pocity osamělosti a mnohdy narušenou stabilitou sebedůvěry. Toto období lze lépe překlenout s podporou od státu ve formě finanční podpory a poskytovaných služeb, dobrovolných organizací a i školy. Jedním z klíčových momentů je zvládání konfliktů mezi bývalými partnery. Pokud spory partnerů pokračují i po rozvodu, může to mít negativní vliv na děti. U dětí, které vyrůstají v neharmonické

---

⁹ SROVÁTKA, T., HORA, O., et al. *Rodina, děti a zaměstnání v České společnosti*. Olomouc: Albert, 2008. s. 135-136.

¹⁰ Srov. DUDOVÁ, R., HASTRMANOVÁ, Š. *Otcové, matky a porozvodová péče o děti*. Praha: Ermat, 2007. s. 84.

¹¹ Srov. MATOUŠEK, O., J. KOLÁČKOVÁ, P. KODYMOVÁ. *Sociální práce v praxi: Specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Praha: Portál, 2005. s. 46.

rodině a spory jsou na denním pořádku, je pravděpodobné, že tyto děti v dospělosti vytvoří stejné rodinné prostředí.¹²

1.3 Vliv neúplné rodiny na vývoj dítěte

Obecně lze konstatovat, že pro zdravý vývoj dítěte je vhodné, aby žilo v každodenním soužití s oběma rodiči. Rodiče představují pro dítě nezastupitelný komplementární model chování dvou pohlaví.¹³

Teorie, že děti potřebují otce, aby se správně vyvíjely, začaly být vědecky ověřovány až poté, co se zvýšil nárůst rodin s jedním rodičem. Děti potřebují kvalitní, perspektivní vztah se oběma rodiči. Proto pokud se manželé rozvádějí, měl by se rozvod provést tak, aby nebyl narušen vztah rodič – dítě, i když se frekvence stráveného času s jedním rodičem zmenší.¹⁴ Pokud má otec se synem špatný vztah, je to tradiční determinant delikvence jak v mládí, tak i v dospělosti. Tuto tezi potvrzuje i fakt, že výskyt poruch chování je u chlapců „bez otce“ jedenáctkrát vyšší než u chlapců „s otcem“. Osm z deseti pacientů dětské psychiatrie patří do této skupiny. Z patologie, která vzniká absencí otce u dívek, vyplývá, že děvčata bez otce jsou hojně zastoupena mezi prostitutkami. Odborníci se shodují, že na patologii dětí i celého rodinného systému se nepodílí jen otcova absence, ale celá řada příčin.¹⁵ Jedná se o nižší socioekonomický status a s tím spojený pocit méněcennosti, absence otce, neustálý konflikt mezi rodiči. Tyto a mnohé další příčiny mohou být důvodem, proč jsou některé děti z rozpadlých rodin výrazně problémové.¹⁶

---

¹² Srov. PORTÁL. Osaměle žijící rodiče. *Portal.cz* [online]. ©2012 [cit. 2014-02-20]. Dostupné z: <http://www.portal.cz/scripts/detail.php?id=4316>

¹³ Srov. GILLERNOVÁ, I., KEBZA, V., RYMEŠ, M. *Psychologické aspekty změn v české společnosti*. Praha: Grada, 2011. s. 110.

¹⁴ Srov. SOBOTKOVÁ, I. *Psychologie rodiny*. vyd. 2. Praha: Portál, 2007. s. 176.

¹⁵ Srov. NOVÁK, T. *O otcovské roli*. vyd. 1. Praha: Grada, 2013. s. 70.

¹⁶ SOBOTKOVÁ, I. cit. 14.

2 Azylové domy pro ženy a matky s dětmi

V čl. 32 odst.1 Základní listiny práv a svobod se uvádí, že rodičovství a rodina jsou pod ochranou zákona a zvláštní ochrana se poskytuje dětem a mladistvým.¹⁷ V České republice existuje síť sociálních služeb, které pomáhají člověku v nouzi vyřešit jeho situaci. Mezi takové zařízení patří azylové domy pro matky s dětmi, které jsou zřizovány za účelem pomoci ženám, osamělým matkám a jejich dětem v jejich nelehké životní situaci. V této kapitole se zabývám tím, jak jsou v ČR tyto azylové domy právně ošetřeny, dále posláními a cíli azylových domů. Jako poslední jsou uvedeny služby, které azylový dům pro matky s dětmi poskytuje a základní informace o Azylovém domě pro ženy a matky s dětmi v Jihlavě, ve kterém se uskutečnil výzkum pro tuto bakalářskou práci.

2.1 Právní úprava azylových domů pro matky s dětmi v ČR

Azylový dům pro ženy a matky s dětmi je služba sociální prevence, která je určena osamělým matkám s dětmi, ženám či těhotným ženám, které se ocitly v krizové životní situaci spojené se ztrátou bydlení, kterou nemohou nebo neumějí vyřešit samy. Účelem těchto domů je primárně i ochrana nezletilých dětí.¹⁸

Služby azylových domů jsou poskytovány dle zákona č. 108/2006, o sociálních službách, § 57 a podle § 22 vyhlášky č. 505/2006., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách.¹⁹ Jedná se o střednědobou sociální službu,

---

¹⁷ ČESKO. *Základní listina práv a svobod ze dne 16. prosince 1992 ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.* [online]. [b.r.] [cit. 2014-03-08]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>

¹⁸ Srov. MATOUŠEK, O., KOLÁČKOVÁ, J., KODYMOVÁ, P. *Sociální práce v praxi: Specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Praha: Portál, 2005. s. 48.

¹⁹ Srov. KRÁLOVÁ, J., RÁŽOVÁ, E. *Sociální služby a příspěvek na péči 2010*. Praha: Anag, 2009. 3. akt. vyd. s. 96.

kteřá se poskytuje v určitém ohraničeném časovém období, zpravidla po dobu jednoho roku.²⁰

V azylovém domě mají matky k dispozici malou bytovou jednotku, která čítá obytnou místnost s kuchyňským koutem, popřípadě i dalším vybavením. Zřizovateli jsou církve, obce nebo orgány státu.

Problémem v oblasti bydlení osamělých matek s dětmi je nedostatek sociálních bytů, které by pro osamělé matky představovaly možnost dlouhodobého udržitelného bydlení po ukončení pobytu v azylovém domě. Jedná se o obecní nebo státní byty s regulovaným nájmem²¹ V České republice existuje více než 200 azylových domů, přesto nejsou dosud zřizeny téměř žádné azylové domy pro muže s dětmi.²²

V roce 1990 vzniklo v České republice Sdružení azylových domů – S.A.D., které vytváří propojenou síť profesionálních organizací zaměřujících se na pomoc a podporu osob bez přístřeší nebo osob ohrožených ztrátou bydlení. Členy sdružení jsou jednotlivé azylové domy. S.A.D. nejenom pomáhá lidem bez domova, ale také realizuje vzdělávací, konzultační a poradenskou činnost pro své členy. S.A.D. je jedinou organizací v ČR, která sdružuje různé azylové domy.²³

2.2 Poslání a cíle azylových domů pro matky s dětmi

Posláním azylových domů pro matky s dětmi je poskytnout matkám a dětem dočasné zázemí a postupný návrat do běžného života. Cílem je najít trvalé řešení problémů a sociální začleňování uživatelů do společnosti. Trvalé řešení problémů znamená především zajištění vhodného bydlení a zajištění takového pravidelného finančního příjmu, se kterým by si mohly obstarat základní životní potřeby pro sebe a

---

²⁰ Srov. MALÍK HOLASOVÁ, V. *Kvalita v sociální práci a sociálních službách*. Praha: Grada, 2014. s. 25.

²¹ Srov. MATOUŠEK, O. *Slovník sociální práce*. Praha: Portál, 2003. s. 33.

²² Srov. NOTOVOTNÝ, P., PRŮDKOVÁ, T. *Bezdomovectví*. Praha: Triton, 2008. s. 46.

²³ Srov. SDRUŽENÍ AZYLOVÝCH DOMŮ. *Poslání a cíle S.A.D.* [online]. [b.r.] [cit. 2009-03-16]. Dostupné z: <http://www.azylovedomy.cz/poslani-a-cile-s-a-d/>

své děti. Kromě poskytovaných služeb základních azylový dům poskytuje i fakultativní sociální služby, služby psychologické a zdravotní či poradenství.²⁴

Azylové domy mají dílčí cíle, které mají osamělou matku podporovat k:

- schopnosti samostatně zvládat péči o sebe a děti tzn. mít vhodné místo k bydlení, zajištěný finanční příjem získaný z příjmu ze zaměstnání či sociálních dávek
- obnovení přirozených mezilidských vztahů s rodinou, přáteli
- všestrannému rozvíjení dětí – jejich dovedností, schopností, podpora učení a vzdělávání, smysluplné trávení volného času
- prevenci sociálně patologických jevů²⁵

Azylový dům pomáhá matkám i s výchovou dětí. V některých případech se stává, že osamělá matka nezvládá výchovu svých dětí a s dětmi je nevhodně zacházeno. V ČR neexistuje mnoho zařízení, které by se této problematice věnovaly. Nyní však vznikají nové programy „*sanace rodiny*“. V těchto programech se rodině věnují proškolení pracovníci a učí rodiče zvládat provoz domácnosti a výchovu dětí.²⁶

2.3 Poskytované služby azylového domu pro ženy a matky s dětmi

Podle vyhlášky č. 505/2006, kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách, poskytují azylové domy pro ženy a matky s dětmi základní činnosti ve třech oblastech. První oblastí je *poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy*. Tímto se rozumí vytvoření podmínek pro přípravu stravy nebo zajištění či poskytnutí stravy odpovídající věku, zásadám racionální výživy a potřebám denního stravování. Druhou oblastí poskytování základních činností je *poskytnutí ubytování*. Jedná se o

---

²⁴ Srov. MATOUŠEK, O., KOLÁČKOVÁ J., KODYMOVÁ, P. cit.17.

²⁵ Srov. OBLASTNÍ CHARITA HRADEC KRÁLOVÉ. *Domov pro matky s dětmi – azylový dům* [online].

© 2014 [cit. 2014-03-20]. Dostupné z: <http://www.charitahk.cz/nase-strediska/dum-pro-matky-s-detmi/charakteristika-sluzby/>

²⁶ Srov. MATOUŠEK, Oldřich a kol. *Sociální služby: Legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení*. Praha: Portál, 2007, s. 184.

ubytování po dobu zpravidla nepřesahující 1 rok. Při poskytování ubytování musí být umožněno vykonání celkové hygieny těl. Dále tato základní činnost také spočítá ve vytvoření podmínek pro zajištění úklidu, praní a žehlení osobního prádla a výměny ložního prádla. Poslední oblastí je *pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí*. Tímto se rozumí pomoc při zařizování běžných záležitostí vyplývajících z individuálních plánů nebo pomoc při obnovení či upevnění kontaktu s rodinou a pomoc a podpora při dalších aktivitách, které podporují sociální začleňování osob, včetně uplatňování zákonných nároků a pohledávek.²⁷

Azylové domy nabízejí i fakultativní služby, mezi které patří dětský klub. V dětském klubu mohou děti trávit svůj volný čas, připravovat se na školní výuku nebo i navštěvovat zájmový kroužek. V mnoha azylových domech funguje i klub pro dospělé. V klubu pro dospělé se mohou matky věnovat aktivitám a koníčkům, které je baví a zároveň společně strávit čas s ostatními matkami. Další aktivitou bývá canisterapie, což je metoda práce pomocí kontaktu se psy. Mezi fakultativní službu patří zajištění náhradního „nouzového“ oblečení a základní potravinová pomoc. Tato pomoc je poskytována v rámci možností azylového domu. V azylových domech mají uživatelky možnost zapojit se do různorodých společenských akcí pro ně a jejich děti.²⁸

Matky žijící v azylových domech musí platit část skutečných nákladů vzniklých využíváním služeb. Maximální výše úhrady za poskytnutí služby je stanovena ve vyhlášce č. 505/2006 Sb.²⁹

V azylových domech bývá zaveden domovní řád, který upravuje pobyt osamělých matek v azylovém domě. Tento řád upravuje např. dobu a místo přijímání návštěv, stanovuje noční klid a zákaz vnášení alkoholických, omamných a psychotropních látek.

---

²⁷ ČESKO. Předpis č. 505/2006 Sb., Vyhláška, kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách. *Zakonyprolidi.cz*. [online]. ©2010-2014 [cit. 2014-03-20]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-505>

²⁸ Srov. OBLASTNÍ CHARITA HRADEC KRÁLOVÉ. *Domov pro matky s dětmi – azylový dům* [online].

© 2014 [cit. 2014-03-20]. Dostupné z: <http://www.charitahk.cz/nase-strediska/dum-pro-matky-s-detmi/charakteristika-sluzby/>

²⁹ ČESKO. Předpis č. 505/2006 Sb., Vyhláška, kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách. *Zakonyprolidi.cz*. [online]. ©2010-2014 [cit. 2014-03-20]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-505>

Domovní řád je koncipován především s ohledem na potřeby dětí tak, aby pro ně azylový dům představoval klidné a bezpečné místo vhodné pro vyrůstání.³⁰

V některých azylových domech existují i krizová lůžka. Tyto lůžka jsou určena pro uživatelky, které potřebují okamžitou pomoc např. z důvodu bezprostřední ztráty bydlení nebo z důvodu ochrany před domácím násilím.³¹

2.4 Příčiny, pro které osamělé matky vyhledávají azylový dům

Ztráta bydlení nebo ohrožení trvalosti bydlení je nejčastější příčinou, pro kterou osamělé matky vyhledávají azylový dům. Ztráta bydlení je způsobena neočekávanou ztrátou zaměstnání, dlouhodobou nezaměstnaností či dlouhodobě špatným socioekonomickým statusem. Ztráta bydlení se dotýká i žen, které se rozvedou či rozejdou s partnerem a v důsledku toho se sníží příjem rodiny. Tento příjem pak nestačí pokrýt náklady na zajištění základních životních potřeb všech členů rodiny.³²

Další skupinou jsou ženy ohrožené domácím násilím. Pokud je žena obětí domácího násilí a nemá rodinné příslušníky nebo přátele, kteří by ji ubytovali, její cesta vede do azylového domu. Azylový dům představuje především bezpečné místo, kde si může žena rozmyslet svoji budoucnost a využít ho jako odrazový můstek pro začátek nového života. Velkou výhodou je podpora ostatních žen, které mají obdobné zkušenosti a mohou dodat oběti sílu na to, aby udělala další krok.³³

2.5 Azylový dům pro matky s dětmi v Jihlavě

Azylový dům pro ženy a matky s dětmi v Jihlavě – Naděje pro život vznikl dne 31. 10. 2000 a je nestátní neziskovou organizací. Zřizovatelem je Evangelická církev metodistická. Azylový dům poskytuje služby ženám a osamělým matkám ve věku 18 –

---

³⁰ Srov. NADĚJE PRO ŽIVOT. *Provozní řád*. Jihlava: Středisko křesťanské pomoci, 2014. s. 6.

³¹ MATOUŠEK, O. a kol. *Encyklopedie sociální práce*. Praha: Triton, 2013. s. 430.

³² Srov. BECHYŇOVÁ, V., KONVIČKOVÁ, M. *Sanace rodiny*. Praha: Portál, 2008. s. 53.

³³ Srov. CONWAYOVÁ, H. *Domácí násilí*. Praha: Albatros, 2007. s. 90.

65 let, které se dostaly do nepříznivé životní situace spojené se ztrátou bydlení a chtějí tuto situaci s pomocí vyřešit. Cílem azylového domu je postupné sociální začlenění těchto žen do společnosti s minimalizací závislosti na využívání sociálních služeb.

Uživatelé si zajistí trvalé bydlení na základě smlouvy, stabilní finanční příjem např. příjem ze zaměstnání, z důchodového sociálního systému, zvládají péči o děti i vlastní osobu a navazují smysluplné mezilidské vztahy např. s rodinou, přáteli. Pobyt v azylovém domě je omezen nejdéle na dobu 6 měsíců.³⁴

Azylový dům pro matky s dětmi je akreditovanou sociální službou, která je financována z veřejných rozpočtů a také z příjmů uživatelů služeb. V poslední třech letech se na spolufinancování podílí i Evropský sociální fond prostřednictvím programu Lidské zdroje a zaměstnanost a státní rozpočet. Azylový dům je součástí Sdružení azylových domů – S.A.D.

Služby poskytuje v souladu se zákonem č. 108/2006, o sociálních službách a vyhlášky č. 505/2006, kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách. Při poskytování služeb vychází z Etického kodexu sociálních pracovníků.³⁵

Poskytování služeb probíhá na základě individuálního plánování. Uživatelka si sepíše s pomocí sociální pracovnice před podepsáním smlouvy individuální plán a stanoví si cíle, kterých chce dosáhnout. V průběhu pobytu v azylovém domě jednotlivými kroky naplňuje uživatelka individuální plán, jehož cílem může být např. najít si zaměstnání.³⁶

Kapacita Azylového domu pro ženy a matky s dětmi v Jihlavě čítá tři bytové jednotky, přičemž v jedné bytové jednotce mohou být nejvíce dvě dospělé uživatelky.³⁷

---

³⁴ NADĚJE PRO ŽIVOT. Co nabízíme. *Nadejeproivot.cz* © 2001-2012 [cit. 2014-04-01]. Dostupné z: <http://nadejeproivot.cz/hledam-pomoc/co-nabizime/>

³⁵ Srov. NADĚJE PRO ŽIVOT. Co děláme. *Nadejeproivot.cz* [online]. © 2001-2012 [cit. 2014-04-01]. Dostupné z: <http://nadejeproivot.cz/hledam-informace/co-delame/>

³⁶ Srov. NADĚJE PRO ŽIVOT. *Metodika poskytování sociální služby azylový dům*. Jihlava: Středisko křesťanské pomoci, 2010. s. 9.

³⁷ Srov. NADĚJE PRO ŽIVOT. Co děláme. *Nadejeproivot.cz* [online]. © 2001-2012 [cit. 2014-04-01]. Dostupné z: <http://nadejeproivot.cz/hledam-informace/co-delame>

3 Sociální práce v azylových domech pro matky s dětmi

V této kapitole se zabývám sociální prací s matkami žijícími v azylových domech. V podkapitole 3.1 stručně popisuji specifika sociální práce v azylových domech. V další části této kapitoly se již zabývám samotným průběhem poskytování služby. V podkapitole 3.2.1 je popsán proces přijímání uživatelů. Dále se věnuji jednotlivým fázím sociální práce s osamělými matkami. Jedná se o poskytování sociálního poradenství, individuální plánování. Ke konci kapitoly zmiňuji zásady, kterými se musí sociální pracovníci řídit a které usměrňují výkon sociální práce. Poslední část kapitoly je zaměřena na možnosti pomoci osamělým matkám či ženám v ČR, a to formou sociálních dávek nebo formou poskytování návazných sociálních služeb.

3.1 Sociální práce s cílovou skupinou

Sociální práce je praktickou činností, ale zároveň i uměním, které vyžaduje mnoho dovedností a schopností. Těmito dovednostmi jsou zejména schopnost vcítit se do potřeb druhých osob a schopnost pomoci lidem tak, aby se nestali závislí na této pomoci. Profesionální odborní pracovníci jsou schopni využívat svých znalostí z oborů sociologie, psychologie, práva, sociální politiky a z oblasti zdraví a nemoci a rozpoznat konkrétní potřeby člověka.³⁸

Sociální pracovníci v azylových domech se zaměřují na to, aby se žena po té, co stráví nezbytnou dobu v azylovém domě, navrátila zpět do běžného života. V době, kdy se jednotlivé organizace začaly zabývat ochranou kojenců a matek, bylo zřejmé, že nejohroženější skupinou jsou osamělé matky. Podle zákona 108/2006 Sb. o sociálních službách a prováděcí vyhlášky se musí s každou klientkou, která využívá služby azylového domu, uzavřít individuální plán. Smyslem všech poskytovaných služeb

---

³⁸ Srov. MATOUŠEK, O. a kol. *Základy sociální práce*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2007. s.180,192.

včetně individuálního plánu je zlepšit sociální fungování uživatelky za účelem návratu do běžného života. Tyto služby mají inkluzivní charakter.³⁹

3.2 Průběh poskytování sociální služby

3.2.1 Počáteční osobní rozhovor

Při počátečním rozhovoru se zájemkyní o službu je důležité zohlednit její psychickou rovnováhu a v jejím úsilí ji podpořit. Je důležité docílit toho, aby žena sociálnímu pracovníkovi důvěřovala a cítila se bezpečně.⁴⁰

Při prvním jednání se zájemcem o službu se sociální pracovník snaží zjistit, co od něj zájemkyně požaduje a o jakou službu má zájem. Dále se společně domluví na osobním pohovoru a určí čas, místo a účastníky pohovoru. Zájemkyně má právo si k pohovoru pozvat i jiné osoby, které jí podporují, pomáhají.⁴¹

Základním úkolem sociálního pracovníka je zorientovat se v situaci a potřebách ženy a zjistit, co ji do azylového domu přivádí. Pokud je už při prvním setkání zřejmé, že poskytovatel neposkytuje službu, o kterou žena žádá, sociální pracovník jí doporučí jinou organizaci, která tuto službu poskytuje. Sociální pracovník může také na základě zvlášť sepsané dohody poskytnout zájemkyni základní sociální poradenství, zejména v oblasti vyřizování sociálních dávek a v oblasti možností využití jiných sociálních služeb, ačkoliv se zájemkyně nestane uživatelkou sociální služby.

Při rozhovoru musí sociální pracovník předávat informace tak, aby byly srozumitelné a jasné a ponechává prostor na doptávání se.⁴²

První fáze jednání sociálního pracovníka a zájemkyně o službu by se dokončuje písemným vstupním záznamem a uzavřením smlouvy o poskytování sociální služby.

---

³⁹ Srov. MATOUŠEK, O. a kol. *Encyklopedie sociální práce*. Praha: Portál, 2013. s. 428,430.

⁴⁰ Srov. NOVOTNÝ P., PRŮDKOVÁ, T. *Bezdomovectví*. Praha: Triton., 2008. s. 51.

⁴¹ Srov. NADĚJE PRO ŽIVOT. *Metodika poskytování sociální služby azylový dům*. Jihlava: Středisko křesťanské pomoci, 2010. s. 4

⁴² Srov. NADĚJE PRO ŽIVOT. *Metodika poskytování sociální služby azylový dům*. Jihlava: Středisko křesťanské pomoci, 2010. s. 1

V dohodě jsou zakotveny konkrétní podmínky poskytování služeb, práva a povinnosti uživatelky, způsob platby za využití služby a způsob ukončení služby. Uživatelka je též informována o povinnosti seznámit se a dodržovat provozní řád a spolupracovat se sociálním pracovníkem.⁴³

Prvotní služby, které sociální pracovník nabízí, musí uspokojovat základní životní potřeby uživatelek. Je možné se řídit podle Maslowovy pyramidy potřeb, kde jsou fyziologické potřeby na prvním místě. Po uspokojení základních fyziologických potřeb mohou uživatelky uspokojovat i dalších potřeby. Těmito potřebami je potřeba bezpečí, lásky, sounáležitosti, uznání apod.⁴⁴

3.2.2 Poskytování poradenství

Mezi hlavní činnost sociálního pracovníka v azylovém patří poskytování poradenství. Základní poradenství se orientuje na poskytování potřebných informací, které vedou k nalezení vhodného řešení nepříznivé sociální situace osob. Odborné sociální poradenství spočívá v provádění sociálně terapeutických činností, v pomoci s uplatňováním práv a oprávněných zájmů a v pomoci s navázáním kontaktu se společenským prostředím.⁴⁵

Při poskytování poradenství je důležité dobře znát konkrétní situaci uživatelky. Sociální pracovník by měl zhodnotit:

- kulturu a hodnoty rodiny
- finanční prostředky, které má rodina k dispozici a způsob, jak je s nimi nakládáno

---

⁴³ Srov. VOCHOZKOVÁ, M. *Specifika sociální práce v podmínkách azylových domů*. České Budějovice, 2007. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta.

⁴⁴ Srov. NOVOTNÝ, P., PRŮDKOVÁ T. *Bezdomovectví*. Praha: Triton, 2008. s. 51.

⁴⁵ Srov. KAHOUN, V. a kol. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly*. Praha: Triton, 2009. s. 356.

- úroveň zajišťování základních životních potřeb členů rodiny
- vztahy členů k širší rodině
- vazby členů k ostatním osobám např. sousedé přátelé
- vazby členů na okolní instituce např. úřady, škola
- kvalita vztahu rodič – dítě .⁴⁶

Formy poradenství

Poskytování poradenství může mít různé formy. Osamělým matkám se poskytuje poradenství z oblasti právní, zejména z práva občanského, rodinného, trestního a z oblasti sociálního zabezpečení.

Poradenství může být poskytováno i pomocí:

1. *Psychologického náhledu na situaci* - uživatelce se nastíní celá situace za účelem objasnění kde a proč vznikají problémy a cílem je dovést klienta k možnostem řešení, které si sám zvolí. K tomuto se využívají různé terapeutické metody.
2. *Pastoračního rozhovoru* - ten je určený pro ty ženy, kterým nestačí nebo nevyhovuje psychologická pomoc.
3. *Nácviku sociálních dovedností* - cílem je dovést uživatelku k samostatnosti tak, aby po odchodu z azylového domu byla schopná sama vyřešit své problémy.⁴⁷

3.2.3 Individuální plánování

Uživatelky azylových domů si stanovují cíle, kterých chtějí během pobytu dosáhnout. To vyžaduje sepsání individuálního plánu. Individuální plán je písemný zápis záměrů uživatelky, který směřuje k vyřešení nepříznivé situace uživatelky.

---

⁴⁶ Srov. MATOUŠEK, O. a kol. *Metody a řízení sociální práce*. Praha: Portál, 2003. s. 193.

⁴⁷ Srov. NADĚJE PRO ŽIVOT. *Metodika poskytování sociální služby azylový dům*. Jihlava: Středisko křesťanské pomoci, 2010. s. 12.

V celém procesu sestavování, naplňování a hodnocení individuálního plánu podporuje uživatelku sociální pracovník.

Individuální plán se sestavuje ještě před podpisem smlouvy o poskytnutí sociální služby. Uživatelka si za pomoci sociálního pracovníka stanoví jednotlivé cíle, kterých chce během pobytu v azylovém domě dosáhnout a které mu umožní návrat do běžného života. V individuálním plánu se stanoví i jednotlivé kroky, které povedou k naplňování všech určených cílů. Při určování cílů individuálního plánu se vychází z možností a schopností uživatelky. U každého cíle musí být uveden termín, ve které uživatelka dokládá, jaké kroky podniká ke splnění stanoveného cíle. Vzhledem k situaci uživatelky se definují i překážky či rizika, které mohou bránit v plnění cílů a do individuálního plánu se zapracují postupy, které mají tato rizika minimalizovat.

Uživatelka je povinna se pravidelně setkávat se sociálním pracovníkem a hovořit o tom, jak probíhá plnění individuálního plánu. Hovoří se o tom, jaké uživatelka podniká kroky a kontroluje se jejich naplňování. Individuální plán může být i změněn. Každá změna musí být odůvodněná, pro uživatelku je závazná a sepisuje se písemně. Z rozhovorů s jsou vedeny záznamy, které jsou součástí spisu uživatelky.

Při ukončení nebo při předčasném ukončení sociální služby se vyhodnocuje naplnění individuálního plánu. Může být vyhodnoceno, že cíle individuálního plánu byly splněny a uvádí se, jak to bylo doloženo. Nebo cíle mohou být částečně splněny, v tom případě se uvedou ty cíle, které byly splněny a překážky pro nesplnění cílů. Poslední možností je nesplnění cíle, kdy se uvádí důvody, které vedly k nenaplnění cílů.

Existuje možnost sepsání individuálního plánu i pro další členy rodiny, zejména pro dospívající děti a studenty. V celém procesu sestavování, naplňování a hodnocení individuálního plánu podporuje uživatelku sociální pracovník.⁴⁸

---

⁴⁸ Srov. NADĚJE PRO ŽIVOT. *Metodika poskytování sociální služby azylový dům*. Jihlava: Středisko křesťanské pomoci, 2010. s. 8-11.

3.3 Zásady práce v azylových domech pro matky s dětmi

Sociální pracovníci v azylových domech se při poskytování služeb ke vztahu k uživatelkám řídí určitými zásadami. První zásadou je respekt k individualitě každé uživatelky. Při jednání s uživatelkou se musí zohlednit individualita a možnosti dané uživatelky s ohledem na její specifické potřeby. Při poskytování sociálních služeb je nutné dodržování práv a základních svobod. Sociální pracovník uživatelky motivuje k hledání a využívání vlastních schopností k vyřešení své situace. Další zásada říká, že sociální služba se poskytuje na základě smlouvy, ze které vyplývají práva i povinnosti. Při poskytování služeb se pracovníci řídí zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách a dalšími právními předpisy, jakožto i Etickým kodexem sociálních pracovníků ČR. S citlivými a osobními informacemi je nakládáno podle platné legislativy. Při práci s uživatelkami je zapotřebí respektovat jejich svobodnou vůli se všemi důsledky jejich rozhodnutí.⁴⁹

3.4 Sociální pomoc pro ženy a osamělé matky s dětmi

Sociální pomoc se uskutečňuje poskytováním sociálních dávek a nebo sociálních služeb fyzickým osobám nebo skupinám osob, které se ocitly v nepříznivé sociální situaci.⁵⁰

V ČR se podpora rodin realizuje zejména v rámci sociálního zabezpečení. Sociální zabezpečení vychází nejenom z vlastních historických tradic, ale také z mezinárodněprávních závazků ČR, které uzákoňují právo rodin na pomoc a sociální ochrany ze strany státu. V polovině 90. let proběhla sociální reforma a byly vytvořeny tři pilíře sociálního zabezpečení, a to: pilíř sociálního pojištění, pilíř státní sociální podpory, pilíř sociální péče. Především pilíř státní sociální podpory tvoří hlavní podpůrný mechanismus pro zabezpečení rodiny.⁵¹

---

⁴⁹ Srov. NADĚJE PRO ŽIVOT. *Veřejný závazek*. Jihlava: Středisko křesťanské pomoci, 2014. s. 3.

⁵⁰ Srov. KOZLOVÁ, L. *Sociální služby*. Praha: Triton, 2005. s. 14.

⁵¹ Srov. MPSV. *Národní zpráva o rodině*. Praha: MPSV, 2004. s. 114s.

Státní sociální podpora je systém určený k podpoře osob v nepříznivé sociální situaci, především nízkopříjmových rodin s nezaopatřenými dětmi. Systém současně zahrnuje dávky, u nichž je nárok na výplatu vázán na péči o nezaopatřené dítě. Státní sociální podporu upravuje zákon č. 117/1995 Sb. o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů. Dávky poskytované z pilíře státní sociální podpory lze rozdělit na testované a netestované.⁵²

3.4.1 Dávky testované a netestované

Testované dávky jsou takové dávky, u nichž se pro zjištění nároku sleduje příjem oprávněné osoby, respektive osob s ní společně posuzovaných. Mezi testované sociální dávky patří: přídavek na dítě, příspěvek na bydlení a porodné.⁵³

Netestované dávky státní sociální podpory jsou dávky, u kterých se nesleduje výše příjmu osob. Tento typ dávek je univerzální nárokový příjem každého dítěte a je důsledkem redistribučních procesů od bezdětných rodin k rodinám s dětmi. Mezi dávky netestované patří: rodičovský příspěvek a pohřebné.⁵⁴

3.4.2 Dávky pomoci v hmotné nouzi

Osamělé matky nebo ženy žijící v azylovém domě mohou čerpat i dávky pomoci v hmotné nouzi podle zákona č. 111/2006 Sb. o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů. Právní úprava pomoci v hmotné nouzi koresponduje s čl. 30 Listiny základních práv a svobod, který deklaruje každému, kdo je v hmotné nouzi, právo na takovou pomoc, která je nezbytná k zajištění základních životních podmínek.

Mezi dávky pomoci v hmotné nouzi patří příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení a okamžitá mimořádná pomoc. Zákon též stanovuje, že každý, kdo se ocitne

---

⁵² KAHOUN, V. a kol. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly*. Praha: Triton, 2009. s. 288.

⁵³ MPSV ČR. Státní sociální podpora. *Mpsv.cz* [online]. 5. září 2012 [cit. 2014-03-29]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/soc/ssp>

⁵⁴ Srov. KAHOUN, V. a kol. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly*. Praha: Triton, 2009. s.89.

v hmotné nouzi nebo mu hmotná nouze hrozí, má právo na poskytnutí základního sociálního poradenství, které vede k vyřešení hmotné nouze.⁵⁵

3.4.3 Návazné sociální služby vhodné pro matky s dětmi

Sociální služby jsou vedle sociálních dávek další možností pomoci a podpory osobám, které se ocitly v nepříznivé životní situaci. Cílem služeb sociální prevence je zabránit sociálnímu vyloučení osob, napomáhat osobám ke zvládnutí a vyřešení jejich nepříznivé situace a chránit společnost před vznikem sociálně patologických jevů.⁵⁶

Cílem sociálních služeb určených pro rodiny s dětmi je nejenom pomoci překonat jejich zvlášť náročnou nebo krizovou situaci, ale primárně i ochránit nezletilé dítě. Mezi takovéto služby patří: odlehčovací služby, pečovatelská služba pro rodiny, raná péče.

V ČR existují i nestátní organizace, které se zabývají podporou a přímou pomocí určenou rodinám. Jedná se např. o občanské sdružení Klub osamělých maminek, podporuje rodiče, které se starají o své dítě bez pomoci druhého partnera. Jeho činností je i vyhledávání řešení pro rodiny v krizových situacích – poskytuje bezplatné právní, psychologické poradenství, finančně přístupné hlídací služby. Dalšími organizacemi jsou centra pro rodinu, mateřská centra. Tyto centra nabízejí pro osamocené rodiče různé programy např. víkendová setkání, kluby osamělých rodičů, integrační programy.⁵⁷

3.4.4 Služby zaměřené na reintegraci a soběstačnost

Tyto služby jsou spojené s nácvikem sociálních dovedností a nebo podporují zaměstnanost. Jedná se zejména o vzdělávací a rekvalifikační služby. Vzdělávací a

---

⁵⁵ Srov. BŘESKÁ, N., VRÁNOVÁ, L. *Dávky pomoci v hmotné nouzi a dávky sociální péče pro zdravotně postižené osoby*. 2. akt. vyd. Praha: Anag, 2008. s. 20.

⁵⁶ Srov. KAHOUN, V. a kol. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly*. 2. akt. vyd. Praha: Triton, 2013. s. 375.

⁵⁷ Srov. MATOUŠEK, O., KOLÁČKOVÁ, J., KODYMOVÁ, P. *Sociální práce v praxi: Specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Praha: Portál, 2005. s. 48-50.

rekvalifikační služby jsou stavěné na zlepšování sociálních dovedností a pracovních návyků. Účelem rekvalifikace je nabytí nových znalostí a dovedností, které poté rekvalifikovaným osobám pomohou v lepším uplatnění na trhu práce. V ČR existují i podporovaná zaměstnání, jejichž cílem je příprava klienta na vstup na otevřený pracovní trh. Další možností je sociální firma, která se zabývá zaměstnáváním lidí se speciálními potřebami. Zaměstnavatel vychází zaměstnancům vstříc v tom smyslu, že zaměstnanec i při pracovním poměru může využívat i jiných služeb v dalších sociálních zařízeních.⁵⁸

---

⁵⁸ Srov. MATOUŠEK, O., KOLÁČKOVÁ J., KODYMOVÁ P. cit. 59. s. 324-327.

4 Cíl práce a výzkumná otázka

4.1 Cíl práce

Cílem mé bakalářské práce je analýza služeb poskytovaných v azylovém domě pro matky s dětmi a jejich význam při reintegraci uživatelék do společnosti.

4.2 Hlavní výzkumná otázka

1. V čem pomáhají matkám služby poskytované v azylovém domě při jejich reintegraci do společnosti?

4.3. Dílčí výzkumné otázky

1. Jak jsou matky v azylovém domě spokojené s poskytovanými službami?
2. Jaké nedostatky shledávají matky na azylovém domě?
3. Jaké faktory matky nejvíce omezují při osamostatňování se a začleňování se do společnosti?
4. V čem vidí matky největší zlepšení od doby, kdy do azylového domu nastoupily?

5 Metodika

5.1 Charakteristika metod a technik sběru dat

Pro empirickou část své bakalářské práce jsem zvolila kvalitativní výzkum. Pro sběr dat výzkumu jsem zvolila metodu kvalitativního dotazování. Z metod kvalitativního dotazování jsem použila techniku rozhovoru pomocí návodu.⁵⁹

K rozhovoru jsem si připravila seznam otázek rozdělených do okruhů podle dílčích výzkumných otázek. Při rozhovoru jsem otázky pokládala ve zvoleném pořadí podle jednotlivých okruhů. Pokud to vyžadovala situace, měnila jsem pořadí pokládaných otázek a přizpůsobila je konkrétní situaci tak, abych získala potřebné informace.

Pro výzkum jsem si stanovila vzhledem k dílčím výzkumným otázkám tyto okruhy otázek:

První okruh otázek byl směřovaný k dílčí výzkumné otázce č. 1 a to: „***Jak jsou matky v azylovém domě spokojené s poskytovanými službami?***“ Těmito otázkami jsem chtěla zjistit, jak jsou uživatelky spokojené s nabízenými službami, jestli ví o nějakých službách, které by jim pomohly a azylový dům je nenabízí. Otázky byly zaměřené i na to, jak jsou uživatelky spokojené s přístupem a pomocí odborného personálu azylového domu.

Druhý okruh otázek se týkal dílčí výzkumné otázky č. 2: „***Jaké nedostatky shledávají matky na azylovém domě?***“ U těchto otázek bylo mým cílem zjistit, jestli mají matky s něčím v azylovém domě problém. Zda existuje něco, co jim nevyhovuje a negativně ovlivňuje jejich pobyt v azylovém domě. Dále jsem zjišťovala, v čem by matky udělali případnou změnu, co by v azylovém domě změnily.

Třetí okruh otázek se vztahoval k dílčí výzkumné otázce č. 3 a to: „***Jaké faktory matky nejvíce omezují při osamostatňování se a začleňování do společnosti?***“ Tyto

---

⁵⁹ HENDL., J. *Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. s. 51-53.

otázky byly zaměřené na to, čím jsou matky nejvíce omezovány a limitovány při začleňování se do společnosti.

Čtvrtým okruhem byly otázky směřované k dílčí výzkumné otázce č. 4: „*V čem vidí matky největší zlepšení od doby, kdy nastoupily do azylového domu?*“ Těmito otázkami jsem chtěla zjistit, jak uživatelkám pomohl pobyt v azylovém domě. Cílem tohoto okruhu otázek bylo zjistit, co jim nejvíce pomohlo ke zlepšení jejich situace a ve kterých oblastech jejich života vidí největší změnu.

Posledním okruhem otázek byly *otázky základní*, jimiž jsem zjišťovala základní informace o uživatelkách. Otázky se týkaly věku, počtu dětí, nejvyššího dosaženého vzdělání a také důvodu, pro který vyhledaly služeb azylového domu. Dále jsem také chtěla zjistit jaké mají uživatelky pracovní zkušenosti a zda do budoucna plánují pracovat. Otázky základní jsem záměrně kladla na konec celého rozhovoru, jelikož jsem chtěla, aby mi uživatelky odpověděly nejdříve na ty nejdůležitější otázky týkající se výzkumu.

5.2 Charakteristika výzkumného souboru

Výzkum se prováděl v Azylovém domě pro ženy a matky s dětmi v Jihlavě a byla použita metoda záměrného výběru přes instituce. Tato metoda je vhodná pro výzkum, ve kterém se zkoumá určitý typ služeb nebo činnosti nějaké instituce, které jsou zvolené pro přesně stanovenou cílovou skupinu. Při záměrném výběru přes instituce jsou základním souborem právě klienti určité instituce nebo zaměstnanci určité instituce.⁶⁰

Výzkumný soubor tvořilo celkem pět respondentek. V době sběru dat využívaly služeb azylového domu 4 uživatelky, z nichž 3 byly ochotné poskytnout rozhovor. Výzkumný soubor tak představovaly tři uživatelky a dvě sociální pracovnice Azylového domu pro ženy a matky s dětmi v Jihlavě.

---

⁶⁰ MIOVSKÝ, M. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada, 2006. s. 138.

5.2.1 Rozhovor s odborným personálem

Rozhovor s odborným personálem se uskutečnil v únoru 2014 a probíhal ve společné kanceláři sociálních pracovníků. Časová náročnost rozhovoru byla 45 min. Pro výzkum jsem měla předem zpracované okruhy otázek, které se dělily na dílčí otázky. Pro zaznamenání rozhovorů jsem použila diktafon a informace, které jsem považovala za důležité, jsem zapisovala do záznamového archu. Před začátkem rozhovoru jsem sociální pracovnice upozornila, že jejich identifikační údaje nebudou nikde uváděny a že informace, které mi sdělí, slouží pouze pro účely bakalářské práce. Rozhovor se sociálními pracovníky trval déle než s uživatelkami, jelikož obsáhleji rozebíraly problematiku matek a žen v azylových domech a do rozhovoru se promítly i jejich dlouholeté zkušenosti. Otázky určené pro odborný personál azylového domu tvoří přílohu č. 1.

5.2.2 Rozhovor s uživatelkami azylového domu

Rozhovor s uživatelkami azylového domu se uskutečnil též v únoru 2014. U všech klientek, které souhlasily s poskytnutím rozhovoru, se rozhovor konal v jejich dočasných bytech v azylovém domě. Jejich důvěra a ochota tak vytvořila vhodné podmínky pro uskutečnění rozhovorů. Rozhovor s uživatelkami trval zhruba 30 min. Respondentky jsem předem upozornila, že rozhovor je anonymní a slouží pouze k vypracování mé bakalářské práce. K záznamu rozhovoru jsem též využila diktafon a podstatné informace zaznamenávala na záznamový arch. Zároveň jsem respondentky upozornila, že pokud jim bude nějaká otázka nepříjemná, nemusí na ni odpovídat. K výzkumu jsem měla vypracované okruhy otázek a k těmto okruhům i dílčí výzkumné otázky. Otázky jsem snažila sestavovat jasně a srozumitelně tak, aby jim respondentky rozuměly. Otázky určené uživatelkám azylového domu tvoří přílohu č. 2.

5.3 Zpracování dat

Výsledky výzkumu byly zpracovány metodou vytváření trsů. Tato metoda seskupuje jednotlivé výroky do určitých skupin na základě podobnosti mezi daty. Cílem je vznik obecnějších kategorií, které se do skupiny zařazují na základě nějakého společného opakujícího se znaku. Těmito znaky mohou být např. shodné výpovědi respondentů.⁶¹

Po uskutečnění výzkumu v Azylovém domě pro ženy a matky v Jihlavě, byly jednotlivé rozhovory doslovně přepsány. Následně byly získané informace rozděleny do jednotlivých skupin (trsů) na základě podobnosti výroků. Tyto skupiny pak byly zpracovány dle jednotlivých výzkumných otázek.

Do výzkumu jsou zahrnuty primárně odpovědi uživatelék azylového domu, jelikož mým cílem bylo získat především jejich pohled na danou problematiku. Výroky uživatelék byly doplněny o odpovědi odborného personálu azylového domu.

---

⁶¹ MIOVSKÝ, M. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada, 2006, s. 221.

6 Výsledky výzkumu

V této části bakalářské práce jsou vyhodnoceny výsledky kvalitativního výzkumu, které byly získány provedením výzkumu prostřednictvím kvalitativního rozhovoru. V tabulce č. 1 jsou uvedeny základní identifikační údaje o respondentkách, které se zúčastnily výzkumu. V tabulce č. 2 jsou uvedeny základní identifikační údaje o odborném personálu azylového domu.

6.1 Základní identifikační údaje respondentek výzkumu

Respondentka č. 1

Uživatelce č. 1 je 27 let a je svobodná. Má jednu dceru, která s ní bydlí v azylovém domě. Má základní vzdělání. Studovala střední odbornou školu s vyučením v oboru kuchař/číšník, ale školu nedostudovala. Část svého dětství strávila v dětském domově. Po dovršení 18 let dětský domov opustila. Nepodařilo se jí najít vhodné bytové zázemí, a tak odešla do azylového domu. V azylovém domě je nyní 2 měsíce a službu využívá podruhé.

Respondentka č. 2

Uživatelce č. 2 je 22 let a je svobodná. Nejvyšší dosažené vzdělání má základní. Studovala střední školu, ale z důvodu těhotenství školu nedokončila. Má dvě dcery. Starší dceři je 5 let a mladší dceři jsou 2 roky a obě dcery bydlí s uživatelkou v azylovém domě. Důvody proč uživatelka vyhledala azylový dům byly různé. Hlavním důvodem je, že neměla dobré rodinné zázemí. Partner začal užívat návykové látky, byl agresivní se sklony k domácímu násilí. Proto se rozhodla ho opustit a byla nucena odejít ze společného bydlení. V azylovém domě je nyní 6. měsícem a bude pobyt ukončovat. Službu využila poprvé.

Respondentka č. 3

Uživatelce č. 3 je 47 let a je rozvedená. Nejvyšší dosažené vzdělání má střední odborné s vyučením. Má jednu dceru, která s ní v azylovém domě nepobývá. Právně má dceru svěřenou do své péče, ale pečují o ni rodiče uživatelky. Uživatelka se dostala do azylového domu, jelikož po propuštění z psychiatrické nemocnice neměla kam jít. V azylovém domě je nyní téměř 3. měsíc a službu využila poprvé.

Tabulka č. 1: Souhrn základních identifikačních údajů o respondentkách výzkumu

Označení respondentky	Věk	Rodinný stav	Nejvyšší dosažené vzdělání	Počet dětí	Četnost pobytu v azylovém domě	Důvod vyhledání azylového domu
Respondentka č. 1	27	svobodná	základní	1	podruhé	nedostatek financí, ztráta bydlení
Respondentka č. 2	22	svobodná	základní	2	poprvé	ztráta bydlení, rozhod s partnerem, špatné rodinné vztahy, domácí násilí
Respondentka č. 3	47	rozvedená	střední odborné	1	poprvé	absence bydlení po propuštění z psychiatrické nemocnice

Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka č. 2 – Souhrn základních identifikačních údajů odborného personálu azylového domu

Odborný personál azylového domu	Pohlaví	Věk	Dosažené vzdělání	Časové rozmezí praxe jako soc. pracovník
Soc. pracovník č. 1	žena	39	VŠ – Mgr.	13 let
Soc. pracovník č. 2	žena	44	VŠ – Bc.	11 let

Zdroj: Vlastní výzkum

6.2 Vyhodnocení dílčí výzkumné otázky č. 1

Dílčí výzkumná otázka č. 1 je stanovena: „*Jak jsou matky v azylovém domě spokojeny s poskytovanými službami?*“ Tato otázka má odpovědět na to, jak jsou matky spokojené se službami a celkově s pobytem v azylovém domě.

V oblasti spokojenosti s pobytem a poskytovanými službami v azylovém domě všechny tři respondentky odpověděly, že pobyt v azylovém domě vnímají jako bezproblémový. Jako velké pozitivum shledávají přítomnost ostatních žen v azylovém domě, které jsou v podobné situaci. Respondentky hodnotily i vybavenost bytových jednotek. Ve dvou případech jsou respondentky s bytovou jednotkou spokojené a shledávají ji jako standardní. V jednom případě respondentka odpověděla, že byt je pro ni a její děti nedostačující vzhledem k počtu ubytovaných.

Dále jsem se ve výzkumu zabývala tím, jestli respondentky ví o nějakých službách, které by chtěly využívat a azylový dům je neposkytuje. Na tuto otázku ve dvou případech respondentky odpověděly, že jim v azylovém domě chybí herna pro děti nebo dětský koutek. Třetí sdělila, že neví o žádné službě navíc, která by ji pomohla a azylový

dům ji neposkytuje. Ve všech třech případech se respondentky shodly, že azylový dům má celkově k dispozici málo prostoru, chybí zde společenská místnost.

Z pohledu sociální pracovníce č. 1 v azylovém domě chybí krizová lůžka pro ženy, které se ocitnou v nouzové situaci. Uvádí i navazující služby, které by mohly uživatelkám pomoci a to: občanská poradna, následná péče nebo centrum pro rodinu. Sociální pracovníce č. 2 odpověděla, že z hlediska prostorového není možné služby rozšířit. Uvedla služby následné, které by uživatelky mohly pomoci a to: manželská nebo psychologická poradna.

Další otázka byla zaměřena na to, co uživatelkám nejvíc pomáhá ke zlepšení situace, jaké služby jsou pro ně nejdůležitější. Na tuto otázku odpověděly respondentky rozdílně. Všechny tři respondentky odpověděly, že je pro ně největším přínosem poskytování poradenství. Respondentky získala důležité informace ohledně další pomoci formou sociálních dávek a možností pro osamělé matky, což výrazně zlepšilo její situaci. Dále obě odpověděly, že další důležitou pomocí je pro ně poskytování psychologické pomoci. Respondentka č. 3 vypověděla, že pro ni byla důležitá služba poskytnutí ubytování, protože se ocitla v situaci bez přístřeší.

Další výzkumnou otázkou byla otázka zaměřená na zhodnocení přístupu sociálních pracovníc. Na tuto otázku odpověděly všechny dotazované respondentky stejně a to, že jsou s přístupem sociálních pracovníc velmi spokojené. Odpověď jedné z respondentek zněla: *„Myslím si, že přístup sociálních pracovníc je skvělý. Jsou ochotné nám s čímkoli pomoci a dělají tu věci i nad rámec svých povinností. Dělají i to, co by nemusely. Pomoc z jejich strany je velká a nevím jak bych to bez této pomoci zvládala. Líbí se mi, že sociálním pracovnícím mohu říct všechno, ne jenom ohledně vyřizování nějakých věcí. Můžeme si s nimi i popovídat o tom, co nás trápí. Já jsem se dřív s ničím nesvěřovala, dusila jsem všechny problémy v sobě a taky to špatně dopadlo.“* (Respondentka č. 3) Respondentka č. 2 se vyjádřila, že celkově je s pomocí sociálních pracovníc spokojená, ale chybí jí větší angažovanost sociálních pracovníc při hledání bydlení.

Poslední oblast výzkumu vztahující se k dílčí výzkumné otázce č. 1 se orientovala na to, jaké fakultativní služby nabízí azylový dům. Odpovědi sociálních pracovníc byly shodné. Služby se poskytují na základě zákona o sociálních službách a příslušné

prováděcí vyhlášky. Dále azylový dům poskytuje základní potravinovou a materiální pomoc pro klientky v nouzi, nácvik sociálních dovedností, psychologické poradenství, konají se příležitostné kulturní akce. Cílem těchto služeb není „dublovat“ přirozené sociální prostředí uživatelky.

Shrnutí výsledků dílčí výzkumné otázky č. 1

Všechny uživatelky Azylového domu pro ženy a matky s dětmi v Jihlavě jsou s poskytovanými službami a chodem azylového domu spokojené. Negativně vnímají kamery, které narušují jejich soukromí. Kladně hodnotí i vybavenost bytových jednotek. Pouze jedna z dotázaných respondentek hodnotí bydlení jako nedostačující co se týče prostoru. Ve dvou případech ze tří respondentky uvedly, že jim chybí v azylovém domě herna pro děti. Všechny tři dotázané uvedly, že celkově je v azylovém domě málo prostoru. Dvě respondentky uvedly, že nejdůležitější službou je pro ně poradenství. Dvě respondentky také uvedly, že jim nejvíce pomohlo poskytnutí psychologické pomoci. Všechny tři dotázané uvedly, že jsou s přístupem sociálních pracovníků spokojené. Jedna z dotázaných respondentek uvedla jedno negativum v přístupu sociálních pracovníků a to jejich malá pomoc při hledání vhodného bydlení.

Sociální pracovníce č. 1 uvedla, že v azylovém domě chybí krizová lůžka a dále uvádí navazující služby, které by mohly uživatelky využít, jako je občanská poradna, následná péče a centrum pro rodiny. Sociální pracovníce č. 2 odpověděla, že z důvodů malé kapacity azylového domu není možné zavést další službu. Ale také uvedla služby navazující např. manželská nebo psychologická poradna.

Vzhledem k získaným výsledkům vznikly pro dílčí výzkumnou otázku č. 1 tyto trsy:

Vzájemná podpora mezi uživatelkami – uživatelky oceňují vzájemnou pomoc a podporu, předávání rad a zkušeností

Malá prostorová kapacita azylového domu – v azylovém domě chybí společenská místnost nebo herna pro děti

Poskytování poradenství – sociální pracovníce poskytují odbornou, vhodně zvolenou pomoc uživatelkám azylového domu

Profesionální přístup sociálních pracovníc – sociální pracovníce představují pro uživatelky podporu a ve své činnosti dělají nad rámec svých povinností

Tabulka č. 3 – Zhodnocení dílčí výzkumné otázky č. 1

Označení respondentky	Zhodnocení pobytu v azylovém domě	Potřebnost nových služeb, které azylový dům neposkytuje	Služby, které uživatelkám nejvíce pomohly	Hodnocení přístupu sociálních pracovníc
Respondentka č. 1	bezproblémový, byt standardně vybavený,	herna, dětský koutek, společenská místnost	odborné poradenství	skvělý, profesionální
Respondentka č. 2	bezproblémový, málo prostorný byt	herna, dětský koutek, společenská místnost	psychologická pomoc	skvělý, malá angažovanost při hledání bydlení
Respondentka č. 3	bezproblémový, byt standardně vybavený	společenská místnost	odborné poradenství, poskytování bydlení	profesionální, věci dělají nad rámec svých povinností

Zdroj: Vlastní výzkum

6.3 Vyhodnocení dílčí výzkumné otázky č. 2

Dílčí výzkumná otázka č. 2 je stanovena takto: „*Jaké nedostatky shledávají matky na azylovém domě?*“ Tato otázka má poukázat na to, s jakými nedostatky či problémy se matky setkávají při využívání služeb azylového domu.

Na začátku tohoto výzkumného okruhu jsem se uživatelek zeptala, jak se jim v azylovém domě líbí. U této otázky všechny tři respondentky odpověděly, že se jim v azylovém domě líbí. Především jsou spokojené s přístupem sociálních pracovníků, které jsou dle nich velmi ochotné.

Dále jsem se ve výzkumu zabývala tím, zda existuje něco, co uživatelkám na azylovém domě vadí. Ve třech případech respondentky odpověděly, že jim vadí kamery, které jsou umístěny na chodbách a v areálu azylového domu. Ve dvou případech respondentky uvedly, že jim vadí i krátká doba pobytu, která je stanovena pouze na 6 měsíců. Odpověď jedné z respondentek zněla: „*„Jak jsem říkala, největší problémem je, že je to pouze na půl roku a za tu dobu se těžko něco mění. Jen co jsem sem přišla, musela jsem hnedka začít všechno řešit, bydlení a tak podobně, nestačila jsem se vůbec vzpamatovat.*“ Jedna respondentka z dotázaných uvedla, že jí vadí omezená návštěvní doba do 19:00 h. Další respondentka uvedla, že negativně vnímá soužití s další ženou na pokoji.

Poslední oblast výzkumu byla zaměřená na to, jestli existuje něco, co by uživatelky na azylovém domě změnily. Všechny tři respondentky odpověděly, že by v azylovém domě uvítaly více prostoru pro společné aktivity nebo společenskou místnost. Dvě respondentky by v azylovém domě chtěly hernu pro děti. Dvě ze tří respondentek by uvítaly delší dobu pobytu v azylovém domě. Jedna respondentka uvedla, že by prodloužila návštěvní dobu. Stejnou otázku jsem položila i sociálním pracovnícům. Odpovědi se shodovaly v tvrzení, že azylový dům má malou kapacitu a chybí v něm společenská místnost, kde by se konala skupinová setkání či komunity. Sociální pracovníce doplnila otázku o další změnu azylového domu ve formě rozšíření cílové skupiny: „*Mnoho uživatelek by uvítalo rozšíření cílové skupiny i pro muže, jelikož se tu*

setkáváme i s ženami, které mají partnera a tíží je jen špatná finanční situace. Proto by se tu mohla vybudovat i noclehárna pro muže.“ (Sociální pracovnice č. 1)

Shrnutí výsledků dílčí výzkumné otázky č. 2

Uživatelky Azylového domu pro ženy a matky s dětmi v Jihlavě shodně uvedly, že vnímají pobyt v azylovém domě pozitivně. Jako největší pozitivum shledávají profesionální a odbornou pomoc sociálních pracovníc. Všem třem respondentkám na azylovém domě vadí kamery, které jsou umístěny na chodbách a v areálu azylového domu. Dvě dotázané uvedly, že jim vadí krátká doba pobytu v azylovém domě. Jedna respondentka uvedla, že negativně vnímá soužití s další ženou, se kterou sdílí bytovou jednotku. Další respondentka odpověděla, že by změnila krátkou návštěvní dobou. Na azylovém domě by všechny tři respondentky uvítaly více prostoru nebo společenskou místnost. Dvě ze tří dotázaných by prodloužily dobu pobytu v azylovém domě.

Sociální pracovnice shodně odpověděly, že v azylovém domě je malá kapacita a chybí zde společenská místnost. Sociální pracovnice č. 1 uvedla, že by rozšířila cílovou skupinu i pro muže.

Vzhledem k získaným výsledkům vznikly pro dílčí výzkumnou otázku č. 2 tyto trsy:

Přítomnost kamer v azylovém domě – kamery jsou umístěny na chodbách a v areálu azylového domu, což uživatelky vnímají jako narušování soukromí

Krátká doba pobytu v azylovém domě – doba pobytu je na 6 měsíců, což uživatelky vnímají jako krátkou dobu na to si najít

Absence společenské místnosti – azylový dům nemá žádnou společenskou místnost, kde by se konaly společné činnosti

Tabulka č. 4 – Zhodnocení dílčí výzkumné otázky č. 2

Označení respondentky	Nedostatky v azylovém domě	Změny chodu azylového domu z pohledu uživatelék
Respondentka č. 1	pobyt na krátkou dobu, kamery v areálu, absence společenské místnosti	vytvoření společenské místnosti, dětského koutku, prodloužení doby pobytu
Respondentka č. 2	pobyt na krátkou dobu, kamery v areálu, absence společenské místnosti, krátká návštěvní doba	vytvoření společenské místnosti, dětského koutku, prodloužení doby pobytu, prodloužení návštěvní doby
Respondentka č. 3	kamery v areálu, absence společenské místnosti, soužití s další osobou na pokoji	vytvoření společenské místnosti

Zdroj: Vlastní výzkum

6.4 Vyhodnocení dílčí výzkumné otázky č. 3

Dílčí výzkumná otázka č. 3 byla stanovena: „Jaké faktory matky nejvíce omezují při osamostatňování se a začleňování do společnosti?“ Touto výzkumnou otázkou jsem chtěla zjistit, čím jsou matky nejvíce limitovány v reintegraci do společnosti.

Ve výzkumu dílčí výzkumné otázky č. 3 jsem se zprvu zabývala tím, jaké překážky pociťují uživatelky při návratu do běžného života. Všechny účastnice výzkumu se shodly, že jako největší překážku shledávají jejich špatnou finanční situaci. Jejich měsíční finanční příjem jim stačí na pokrytí základních životních potřeb, peníze na další výdaje nemají. S čímž souvisí i výrok dvou respondentek, které odpověděly, že z důvodu špatné finanční situace si nemohou pořídit nájemní byt. Překážku vidí v nájemní kauci, na kterou nemají peníze. Tyto dvě respondentky též odpověděly, že překážkou pro ně i jejich romská národnost.

Odpověď jedné z respondentek zněla: *„Bydlení je těžké sehnat, protože jakmile někdo zjistí, že jste Romka, tak vám byt nedají. A ve všech bytech se platí kauce, kterou ani nemám z čeho zaplatit. Pobírám nějaké sociální dávky a mateřskou, ale z toho sotva s dcerou vyžijeme, natož abychom si ušetřili nějaké peníze na kauci.“* (Respondentka č. 1) Dvě ze tří respondentek odpověděly, že jejich situaci ovlivňuje i status matky samoživitelky a prakticky žádné pracovní zkušenosti.

Další otázka byla zaměřena na to, jak se snaží uživatelky tyto překážky odbourávat. Všechny respondentky uvedly, že využívaly či využívají nácvik sociálních dovedností. Dvě respondentky odpověděly, že s pomocí sociálních pracovníků nacvičují pohovory s nájemci bytu, které mají minimalizovat odmítnutí ze strany nájemce. Respondentka č. 1 odpověděla, že prozatím nevyužívá žádných jiných možností např. formou rekvalifikačních kurzů, protože je na rodičovské dovolené. Respondentka č. 2 odpověděla, že využívá sociálně aktivizačních programů pro rodiny s dětmi. Respondentka č.3 uvedla, že s pomocí sociálních pracovníků nacvičovala pohovory při přijetí do zaměstnání. Tato respondentka využívá služeb následné péče a je v současné době zaměstnána.

Další otázka byla směřována na budoucnost uživatelky po odchodu z azylového domu. Výpovědi všech respondentek se shodují v tvrzení, že mají z budoucnosti strach. Výpovědi dvou respondentek se shodují také v tom, že by si chtěly najít do budoucnosti zaměstnání. Respondentka č. 2 ukončuje pobyt a má sehnáný podnájem, který by si chtěla udržet. Respondentka č. 1 by si chtěla najít podnájem a dceři školku, aby mohla začít pracovat. Odpověď třetí respondentky zněla: *“ Tak určitě bych si chtěla udržet práci. A dcera chodí do základní školy, takže ještě dva roky bude u rodičů. Já si budu hledat nějaký podnájem a budu se snažit žít tak, jak se má. Ale je to těžké. Také se musím vyhýbat alkoholu, protože vím, že to by byla konečná.“* Z odpovědi třetí respondentky vyplývá, že jejím cílem do budoucnosti je udržet si zaměstnání a vydržet i nadále v abstinenci s alkoholem.

Zkoumala jsem i názory sociálních pracovníků na faktory, o kterých si pracovníce myslí, že omezují uživatelky při návratu do běžného života. Obě sociální pracovníce shodně odpověděly, že uživatelky nejvíce limituje jejich nedobrá ekonomická situace, od které se odvíjí i nemožnost zařídit si vlastní bydlení, dále nízká vzdělanost uživatelek a minimální pracovní zkušenosti. Sociální pracovníce č. 1 uvádí jako další faktor i psychický stav uživatelky. Často se u uživatelek objevuje deprimovanost a demotivace pramenící z neúspěchu při shánění bydlení či zaměstnání. Sociální pracovníce č. 2 odpověděla, že dalším faktorem bývá špatné rodinné zázemí a nízká podpora rodiny.

Shrnutí výsledků dílčí výzkumné otázky č. 3

Tři respondenty se shodují, že hlavní překážkou v osamostatnění je jejich špatná finanční situace. Dvě respondenty uvedly, že další překážkou je kauce u nájemních bytů a stejně tak uvádí jako překážku fakt, že jsou romské národnosti. Tytéž dvě respondenty uvedly, že dalším problémem je status matky samoživitelky a prakticky žádné pracovní zkušenosti. Tři respondenty uvedly, že využívají či využívaly nácvik sociálních dovedností k tomu, aby tyto překážky minimalizovaly. Jedna z respondentek využívá i služeb následné péče a je zaměstnána. Všechny respondenty uvedly, že mají z budoucnosti strach. Dvě dotázané uvedly, že by si chtěly najít po rodičovské dovolené zaměstnání. Jedna respondentka uvedla, že její cílem do budoucnosti udržení zaměstnání a abstinence v alkoholu.

Sociální pracovníce uvedly, že uživatelky azylového domu nejvíce limituje ve zlepšení situace jejich nedobrá finanční situace, nízká vzdělanost a minimální pracovní zkušenosti. Sociální pracovníce č. 1 uvádí další faktor a to psychický stav uživatelky. Sociální pracovníce č. 2 odpověděla, že dalšími faktory může být špatné rodinné zázemí a nízká podpora rodiny.

Vzhledem ke stanovené dílčí výzkumné otázce č. 3 vznikly tyto trsy:

Špatná finanční situace uživatelék – uživatelky nemají dostatek finančních prostředků k tomu, aby se mohly navrátit do běžného života např. zajistit si podnájem

Status matky samoživitelky – uživatelky jsou tímto statusem diskriminovány v zaměstnání i v hledání vhodných bytových podmínek

Romská národnost – uživatelky se cítí být diskriminovány z rasových důvodů

Minimální pracovní zkušenosti – minimální pracovní zkušenosti zmenšují šanci uživatelék uspět při pohovoru o zaměstnání

Nízká vzdělanost uživatelék – uživatelky azylového domu mají často jen základní nebo střední odborné vzdělání

Nácvik sociálních dovedností – uživatelky se učily, jak jednat při pohovorech o zaměstnání či získání bytu

Strach – uživatelky vyjádřily strach z toho, jak zvládnou situaci bez pomoci azylového domu

Tabulka č. 5 – Zhodnocení dílčí výzkumné otázky č. 3

Označení respondentky	Faktory znesnadňující začleňování uživatelů do společnosti	Aktivity směřující k minimalizaci faktorů znesnadňujících osamostatnění	Cíle uživatelů do budoucna
Respondentka č. 1	špatná finanční situace, vysoká nájemní kauce, romská národnost, status matky samoživitelky, žádné pracovní zkušenosti	návěv sociálních dovedností	najít si zaměstnání, podnájem a školku pro dceru
Respondentka č. 2	špatná finanční situace, vysoká nájemní kauce, romská národnost, status matky samoživitelky, žádné pracovní zkušenosti	návěv sociálních dovedností, využívání sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi	najít si zaměstnání, udržení podnájmu
Respondentka č. 3	špatná finanční situace	návěv sociálních dovedností, služby následné péče	udržení zaměstnání, najití podnájmu, abstinence alkoholu

Zdroj: Vlastní výzkum

6.5 Vyhodnocení dílčí výzkumné otázky č. 4

Čtvrtá dílčí výzkumná otázka zní: „*V čem vidí matky největší zlepšení od doby, kdy do azylového domu nastoupily?*“ Touto výzkumnou otázkou jsem chtěla zjistit, co jim nejvíce pomohlo k návratu do běžného života.

Ve výzkumu dílčí výzkumné otázky č. 4 jsem se zabývala tím, co se uživatelky naučily v azylovém domě nového. Všechny dotázané respondentky odpověděly, že se naučily lépe jednat s úřady. Uvedly též, že se naučily překonávat stud a nestydět se za svoji situaci. Odpověď jedné respondentky zněla: „*„Určitě mě naučili jednat s úřady. Ne že bych to neuměla, ale styděla jsem se za svoji situaci. Tak jsem to radši nikomu neřekla. Ale teď už vím, že je lepší vše říct na rovinu a popravdě.*“

Další otázka se týkala pokroků, které uživatelky udělaly od doby, kdy nastoupily do azylového domu. Odpovědi všech respondentek na tuto otázku byly shodné. Největší pokrok vidí ve zlepšení po psychické stránce. Uživatelky mohou sdílet své problémy se sociálními pracovníci, které je vyslechnou a poradí jim, jak se zachovat. Dvě respondentky vidí pokrok dále v aktivním řešení situace. Uvedly, že před nastoupením do azylového domu se jim jejich situace zdála neřešitelná, ale nyní se snaží aktivně hledat podnájem a dělají vše proto, aby se jejich situace zlepšila.

Poslední otázka vztahující se k výzkumné otázce č. 4 byl zaměřená na zmapování největších uživatelských úspěchů. Při této otázce byly odpovědi respondentek různé. První z dotázaných odpověděla, že jejím největším úspěchem v současnosti je, že si našla podnájem a tudíž má bydlení pro ni a její děti. Další respondentka uvedla, že jejím největším úspěchem je, že dokáže hospodařit s měsíčními finančními prostředky bez toho, aniž by se zadlužovala u přátel, rodiny. Poslední respondentka uvedla, že za svůj současný největší úspěch považuje, že překonala závislost na alkoholu a našla si zaměstnání. Stejná otázka byla položena i sociálním pracovnícům. Odpovědi sociálních pracovníků se shodovaly v tvrzení, že úspěch uživatelky je vždy velmi individuální. Sociální pracovníce č. 2 odpověděla takto: „*U některých klientek je úspěch už jen to, že se naučí nějakým způsobem hospodařit s penězi, které dostanou. Nácvik hospodaření s penězi trvá zhruba 3 měsíce. Poté jsou klientky schopny hospodařit s finančními prostředky tak, aby jim finance vydržely po celý měsíc. U jiných uživatelky je úspěch, že*

si najdou zaměstnání nebo trvale udržitelné bydlení. Velkým úspěchem pro nás je to, když si klientka najde klasický podnájem a neskončí na ubytovně.“ (Sociální pracovnice č. 2)

Shrnutí výsledků dílčí výzkumné otázky č. 4

Všechny dotázané respondentky uvedly, že se v azylovém domě naučily především jednat s úřady. Shodně též uvedly, že se naučily překonávat stud za svoji situaci a jednat s lidmi narovinu. Tři dotázané respondentky uvedly, že největší pokrok vidí ve zlepšení po psychické stránce. Dvě respondentky uvedly, že významným pokrokem je, že se začala aktivně řešit jejich situace. První dotazovaná respondentka uvedla, že jejím největším současným úspěchem je, že si sehnala vhodné bydlení. Druhá respondentka odpověděla, že za svůj současný úspěch považuje to, že zvládá hospodařit se svými financemi bez toho, aby se zadlužovala. Poslední z dotázaných uvedla, že jejím současným úspěchem je to, že si našla zaměstnání a překonala závislost na alkoholu.

Obě sociální pracovnice se shodly, že úspěchy uživatelky jsou velmi individuální a nelze je srovnávat. Sociální pracovnice č. 2 uvádí jako úspěchy uživatelky např. zvládnutí hospodaření s penězi, najetí zaměstnání nebo vhodného bydlení. Sociální pracovnice č. 2 odpověděla, že mezi úspěch uživatelky patří i to, když se uživatelka dostane na schůzku s majitelem bytu.

Vzhledem ke stanovené dílčí výzkumné otázce č. 4 vznikly tyto trsy:

Překonání studu – uživatelky se naučily překonávat stud a říkat věci pravdivě, což jim ulehčilo jednání s úřady

Zlepšení po psychické stránce – díky profesionálnímu přístupu sociálních pracovnic získaly uživatelky odbornou pomoc, utvořily si jiný náhled na jejich situaci a možnosti řešení této situace

Aktivní řešení situace uživatelky – pokrok uživatelky vidí v aktivním a smysluplném řešení jejich situace

Tabulka č. 6 – Zhodnocení dílčí výzkumné otázky č. 4

Označení respondentky	Získání nových dovedností	Zlepšení v situaci uživatelek	Největší úspěch uživatelek
Respondentka č. 1	jednání s úřady, překonání studu	zlepšení po psychické stránce, aktivní hledání řešení situace	zajištění vhodného bydlení
Respondentka č. 2	jednání s úřady, překonání studu	zlepšení po psychické stránce, aktivní hledání řešení situace	zvládnutí hospodaření s financemi bez zadlužování
Respondentka č. 3	jednání s úřady, překonání studu	zlepšení po psychické stránce	překonání závislosti na alkoholu, najít zaměstnání

Zdroj: Vlastní výzkum

7 Diskuze

Ve své práci jsem se zabývala problematikou poskytovaných služeb v azylovém domě a jejich významem při reintegraci uživatelky do společnosti.

Osamocené rodičovství je silně genderová záležitost. V 90 % případů tvoří rodiny s jedním rodičem osamělé matky. Na osamělých matkách spočívá odpovědnost za celou rodinu. Musí zajistit zejména chod rodiny jako jediný rodič a jako jediný živitel.⁶² V případech, kdy se osamělá matka ocitne v nouzi, může využít služeb azylových domů pro ženy a matky s dětmi.

Jednou ze základních služeb azylového domu je poskytování poradenství. Základní sociální poradenství se zaměřuje na poskytování informací, které vedou k nalezení vhodného řešení situace.⁶³ Jak vyplývá z výzkumu, uživatelky Azylového domu pro ženy a matky s dětmi v Jihlavě jsou s úrovní poskytovaných služeb spokojené. Dále výzkum ukázal, že poradenství je pro uživatelky klíčovou službou, která jim pomáhá vyřešit jejich nepříznivou sociální situaci.

Matky, které zůstávají samy s dětmi se mohou setkat s řadou problémů. Z těchto problémů pramení zvýšený stres, který negativně ovlivňuje tělesné i duševní zdraví matky. Osamělé matky, které se ocitají v zátěžových situacích, mohou pociťovat ztrátu energie, deprese, pocity beznaděje a podrážděnosti. Proto je velmi důležité poskytnout osamělým matkám vhodnou odbornou pomoc a podporu, aby se negativní pocity bezmoci a beznaděje nerozvíjely.⁶⁴ Z výzkumu vyplynulo, že další služba, která matkám pomáhá, je vhodně zvolená profesionální pomoc formou psychologické pomoci. Z výpovědí sociálních pracovníků bylo naopak zjištěno, že služba, která v azylovém domě absentuje a byla by žádoucí, jsou krizová lůžka.

U osamělých matek lze pozorovat absenci sociálních dovedností nezbytných k řešení náročné životní situace jedince. Na ztrátu těchto faktorů má vliv ekonomická a sociální situace jedince, ale také fakt, že každý jedinec má rozdílně vyvinutou schopnost

---

⁶² Srov. DUDOVÁ, R., HASTRMANOVÁ, Š. *Otcové, matky a porozvodová péče o děti*. Praha: Ermat, 2007. s. 11.

⁶³ Srov. KAHOUN, V. a kol. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly*. Praha: Triton, 2009. s. 356.

⁶⁴ Srov. SOBOTKOVÁ, I. *Psychologie rodiny*. vyd. 2. Praha: Portál, 2007. s. 172,175.

zvládat zátěžové situace. Neschopnost zvládat nároky, které současná společnost klade, vede posléze ke ztrátě vztahového a materiálního zázemí.⁶⁵

Mezi služby azylového domu patří nácvik sociálních dovedností, který podporuje zvládnání nároků společnosti. Při nácviku sociálních dovedností získávají uživatelky nové dovednosti a zkušenosti, které jim pomůžou vyřešit nepříznivou situaci. Cílem je vést uživatelky k samostatnosti tak, aby po odchodu z azylového domu byly schopny zvládat své problémy samostatně.⁶⁶ Z výzkumu bylo patrné, že nácvik sociálních dovedností je jednou z hlavních metod, kterou využívají osamělé matky k eliminaci bariér, které jim znesnadňují reintegraci do společnosti.

Hasmanová Marvánková se ve své publikaci zmiňuje o feminizaci chudoby. Osamělé rodičovství zvyšuje pravděpodobnost chudoby zejména pokud se jedná o osamělou matku. Osamělé matky jsou specifickou skupinou. Mají statisticky menší peněžní příjmy než muži a také zaměstnanost žen je nižší než zaměstnanost mužů. Zatímco muži jsou zaměstnáni v 75 % případů, zaměstnaných žen je pouze 58 %.⁶⁷

Jak vyplývá z výzkumu, špatná finanční situace uživatelky je nejčastějším faktorem, který znesnadňuje jejich reintegraci. Měsíční příjem uživatelky azylového domu se skládá zpravidla z mateřské a sociálních dávek, v některých případech dostávají matky alimenty. Přesto dle výsledků výzkumu tento měsíční finanční příjem nedokáže plně zabezpečit základní životní potřeby celé rodiny.

Samoživitelství působí na trhu práce jako diskriminační faktor. Největším rizikům čelí matky samoživitelky vracející se do zaměstnání po mateřské nebo rodičovské dovolené. Tato situace je umocněna nepřítomností partnera, protože v případě nemoci dítěte je absence matky v pracovním procesu velmi pravděpodobná.⁶⁸ Výsledky výzkumu ukázaly, že dalším významným faktorem, který negativně ovlivňuje reintegraci uživatelky do společnosti, je status matky samoživitelky. Pokud

---

⁶⁵ Srov. MATOUŠEK, O. a kol. *Encyklopedie sociální práce*. Praha: Portál, 2013. s. 339.

⁶⁶ Srov. NADĚJE PRO ŽIVOT. *Metodika poskytování sociálních služeb azylový dům*. Jihlava: Středisko křesťanské pomoci, 2010. s. 12.

⁶⁷ Srov. HASMANOVÁ MARVÁNKOVÁ, J. *Matky samoživitelky a jejich situace v České republice*. Praha: Gender Studies, 2011. s. 4.

⁶⁸ Srov. HASMANOVÁ MARVÁNKOVÁ, J. *Matky samoživitelky a jejich situace v České republice*. Praha: Gender Studies, 2011. s. 5.

zaměstnavatel zjistí, že je matka na péči o své dítě sama, vyřadí ji ze seznamu vhodných kandidátů pro získání zaměstnání. Tuto diskriminaci pocítují osamělé matky také v oblasti shánění vhodného bydlení.

V české společnosti je diskriminace romských žen zřejmá v mnoha aspektech jejich života. V mnoha případech se jedná o diskriminaci vícečetnou tzv. diskriminaci násobnou. Jedná se o diskriminaci jak z hlediska genderu, tak z hlediska národnostní minority. Postavení romských žen v rámci celé populace je neuspokojivé. Velké procento romských žen je nezaměstnaných a 30 % romských žen v produktivním věku ani nikdy zaměstnáno nebylo.⁶⁹ Z výzkumu vyplynulo, že se uživatelky cítí být diskriminovány. Příčina diskriminace tkví v rasových důvodech, jelikož jsou romské národnosti. Výsledky výzkumu se zcela shodují s výše uvedeným tvrzením.

Azylový dům pro ženy a matky s dětmi je služba časově omezená, a to na dobu nejdéle jednoho roku.⁷⁰ Jak bylo již uvedeno výše, Azylový dům pro ženy a matky s dětmi v Jihlavě má dobu pobytu stanovenou na dobu nejdéle 6 měsíců. Z výzkumu vyplynulo, že tato časově ohraničená doba, je příliš krátká na to, aby osamělé matky dokázaly svou situaci plně vyřešit tzn. aby si našly stabilní bydlení či zaměstnání.

Jak uvádí autor Matoušek ve své publikaci Encyklopedie sociální práce, dlouhodobý stav bez domova snižuje motivaci ke změně, přičemž tato motivace může postupně vymizet.⁷¹ Proto je nutné podotknout, že v této zkoumané oblasti mohlo dojít ke zkreslení výzkumu. Výpovědi respondentek nemusely být zcela objektivní. Z výsledků není jasné, zdali doba 6 měsíců je opravdu nedostačující k reintegraci uživatelky do společnosti, a nebo jestli jde právě o výše uvedenou problematiku chybějící motivace.

Dále jsem se ve výzkumu zabývala tím, jaké důvody vedly osamělé matky k vyhledání azylového domu. Z výzkumu bylo zřejmé, že se ve většině případů jedná o kompilaci několika faktorů. Nejčastějším faktorem bývá špatná ekonomická situace osamělé ženy a s tím spojená ztráta bydlení. Výsledky výzkumu dále ukázaly, že

---

⁶⁹ PULKRÁBKOVÁ, K. Rámování reprezentace romských žen v české společnosti. *Socioweb.cz*. [online] 30. 10. 2009 [cit. 2014-04-22]. Dostupné z: <http://www.socioweb.cz/index.php?disp=temata&shw=324&lst=120%3E>

⁷⁰ Srov. MALÍK HOLASOVÁ, V. *Kvalita v sociální práci a sociálních službách*. Praha: Grada, 2014. s. 25.

⁷¹ Srov. MATOUŠEK, O. a kol. *Encyklopedie sociální práce*. Praha: Portál, 2013. s. 339.

dalšími faktorem pak bývá rozchod partnerů, špatné rodinné vztahy, a v jedné z odpovědí se objevilo i domácí násilí. Posledním faktorem je absence bydlení po propuštění z nemocniční pobytové služby. Tento faktor lze chápat jako spíše okrajový.

Poslední zkoumanou oblastí bylo zlepšení matek od doby, kdy nastoupily do azylového domu. Výzkum ukázal, že úspěchy uživatelék bývají velmi individuální a lze je hodnotit v závislosti na konkrétní situaci jednotlivých uživatelék. Dle získaných odpovědí za úspěch lze považovat nalezení přiměřeného bydlení, zaměstnání, ale i to, když se uživatelka naučí hospodařit s finančními prostředky bez zadlužení. Z výzkumu také vyplynulo, že uživatelky vidí největší zlepšení po psychické stránce a v tom, že se naučily jednat s různými institucemi. Velkým úspěchem každé uživatelky je také překonání studu za svoji situaci.

Poslední fáze výzkumu se soustřeďovala na otázky zaměřené na získání základních identifikačních údajů. Je vhodné podotknout, že v tomto ohledu by mohly být výsledky výzkumu zkreslené. Uživatelky azylového domu se často za svoji situaci stydí, proto je možné, že záměrně zamlčovaly nějaké informace či si jednotlivé události upravily tak, aby působily lépe než jaké skutečně byly.

8 Závěr

V teoretické části této bakalářské práce je popsána problematika osamělých matek a také sociální práce v azylových domech pro ženy a matky s dětmi. Jsou zde zmíněny poskytované služby v azylových domech a jednotlivé formy pomoci určené osamělým matkám.

V praktické části bylo cílem zaměřit se na to, v jak poskytované služby azylového domu pomáhají matkám v reintegraci do společnosti. Cílem výzkumu bylo zjistit, v jakých aspektech života uživatelk jim poskytované služby pomohly, kde vidí největší změnu.

Úkolem první dílčí výzkumné otázky bylo zjistit, jak jsou osamělé matky spokojené s poskytovanými službami. Výsledky výzkumu ukázaly, že uživatelky jsou v azylovém domě spokojené a jako největší pozitivum shledávají profesionální přístup sociálních pracovníků. Jako negativum vnímají přítomnost kamer, které narušují jejich soukromí. Všechny respondentky včetně sociálních pracovníků se shodly, že azylový dům je celkově málo prostorný a chybí v něm společenská místnost, kde by se konala společná setkání. Z výzkumu také vyplynulo, že služby, které uživatelkám nejvíce pomohly, jsou poradenství a poskytnutí psychologické pomoci a náhledu na jejich situaci.

V druhé dílčí výzkumné otázce bylo záměrem zjistit, jaké nedostatky osamělé matky na azylovém domě shledávají. Mezi hlavní nedostatky, které osamělé matky na azylovém domě vnímají, je omezená doba pobytu na 6 měsíců. Za další negativum považují omezenou návštěvní dobu a soužití s jinou ženou na bytové jednotce. Změnu by uživatelky udělaly v prodloužení doby pobytu a v prostorovém zvětšení azylového domu. V azylovém domě by uvítaly především společenskou místnost a hrací koutek pro děti. Z pohledu sociální pracovníce by bylo dobré pro azylový dům rozšíření cílové skupiny i pro muže.

Třetí výzkumná otázka nám má zodpovídat na to, jaké faktory osamělým matkám brání v reintegraci do společnosti. Největším faktorem znesnadňujícím uživatelkám reintegraci je špatná ekonomická situace. Za další omezující faktor považují romskou národnost, minimální pracovní zkušenosti a status matky samoživitelky. Z pohledu

sociálních pracovníků je dalším faktorem i nízká vzdělanost uživatelky. Tyto bariéry se uživatelky snaží překonávat pomocí nácviku sociálních dovedností, kde např. trénují rozhovory při přijímání do zaměstnání.

Cílem čtvrté výzkumné otázky bylo zjistit, jako zlepšení uživatelky pociťují od doby, kdy nastoupily do azylového domu. Jako největší pokrok uživatelky považují to, že se naučily jednat s úřady a překonávat stud za svoji situaci. Dále vidí pokrok také ve zlepšení jejich psychického stavu. Úspěchy uživatelky jsou velmi individuální a nelze je mezi sebou porovnávat. Úspěchem může být to, že si uživatelka najde zaměstnání nebo vhodné bydlení, ale stejně tak i to, když se naučí hospodařit se svými měsíčními příjmy.

Díky odpovědím všech respondentek jsem dospěla k názoru, že azylové domy pomáhají uživatelkám v mnoha oblastech jejich života. Práce sociálních pracovníků je užitečná a pro uživatelky velmi přínosná. V této problematice vidím mezery v poskytování bydlení pro osamělé matky s dětmi. Problém je v nedostatku sociálních bytů s regulovaným nájmem, které by uživatelkám pomohly v úspěšném startu do života. Dále bych péči v azylových domech více směřovala na děti. Tato péče by měla pomoci dětem v bezproblémovém vyrůstání a psychickém rozvoji, protože nejenom matky, ale i děti jsou ohroženy rizikovými faktory osamocení rodičovství.

9 Seznam použité literatury

1. BECHYŇOVÁ, V., KONVIČKOVÁ, M. *Sanace rodiny*. Praha: Portál, 2008. s. 53. ISBN 978-80-7367-392-5.
2. BŘESKÁ, N., VRÁNOVÁ, L. *Dávky pomoci v hmotné nouzi a dávky sociální péče pro zdravotně postižené osoby*. 2. akt. vyd. Praha: Anag, 2008. s. 20. ISBN 978-80-7263-478-1.
3. CONWAYOVÁ, H. *Domácí násilí*. Praha: Albatros, 2007. vyd. 1. s. 90. ISBN 978-80-00-01550-7.
4. ČESKO. Předpis č. 505/2006 Sb.: vyhláška, kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách. *Zakonyprolidi.cz*. [online]. ©2010-2014 [cit. 2014-03-20]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-505>
5. ČESKO. Základní listina práv a svobod ze dne 16. prosince 1992 ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb. *Psp.cz* [online]. [b.r.] [cit. 2014-03-08]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>
6. DUDOVÁ, R., HASTRMANOVÁ, Š. *Otcové, matky a porozvodová péče o děti*. Praha: Ermat, 2007. s. 84. ISBN 978-80-7330-124-8.
7. GILLERNOVÁ, I., KEBZA, V., RYMEŠ, M. *Psychologické aspekty změn v české společnosti*. Praha: Grada, 2011. s. 110-111. ISBN 978-80-247-2798-1.
8. HASMANOVÁ MARVÁNKOVÁ, J. *Matky samoživitelky a jejich situace v České republice*. Praha: Gender Studies, 2011. s. 3,4. Dostupné z: <http://aleph.vkol.cz/pub/svk01/00102/60/001026034.htm>
9. HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace*. vyd. 1. Praha: Portál, 2005. s. 51-53. ISBN 80-7367-040-2.
10. KAHOUN, V. a kol. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly*. Praha: Triton, 2009. s. 356. ISBN 978-80-7387-346-2.
11. KAHOUN, V. a kol. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly*. 2. akt. vyd. Praha: Triton, 2013. s. 375. ISBN 978-80-7387-733-0.
12. KOZLOVÁ, L. *Sociální služby*. Praha: Triton, 2005. s. 14. ISBN 80-2754-662-7.

13. KRÁLOVÁ, J., RÁŽOVÁ, E. *Sociální služby a příspěvek na péči 2010*. 3. akt. vyd. Praha: Anag, 2009. s. 96. ISBN 978-80-7263-559-7.
14. MALÍK HOLASOVÁ, V. *Kvalita v sociální práci a sociálních službách..* Praha: Grada, 2014. s. 25. ISBN 978-80-247-4315-8.
15. MATOUŠEK, Oldřich a kol. *Metody a řízení sociální práce*. Praha: Portál, 2003. s. 182. ISBN 80-7178-548-2.
16. MATOUŠEK, O. *Slovník sociální práce*. vyd. 1. Praha: Portál, 2003. s. 33. ISBN 80-7178-549-0.
17. MATOUŠEK, O., KOLÁČKOVÁ, J., KODYMOVÁ, P. *Sociální práce v praxi: Specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. vyd. 1. Praha: Portál, 2005. s. 48. ISBN 80-7367-002-X.
18. MATOUŠEK, O. a kol. *Sociální služby:Legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení*. vyd. 1. Praha:Portál, 2007, 184 s. ISBN: 978-80-7367-310-9.
19. MATOUŠEK, O. a kol. *Encyklopedie sociální práce*. Praha: Triton, 2013. s. 430. ISBN 978-80-262-0366-7.
20. MATOUŠEK, O. a kol. *Základy sociální práce*. vyd. 2. Praha: Portál, 2007. s.180,192. ISBN 978-80-7367-331-4.
21. MIOVSKÝ, M. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada, 2006. s. 138. ISBN 80-247-1362-4.
22. MPSV ČR. Státní sociální podpora. [online]. © 2012 [cit. 2014-03-29]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/soc/ssp>
23. MPSV. Národní zpráva o rodině. *Mpsv.cz* [online]. 30. 1. 2013 [cit. 2014-03-31]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/898>
24. NADĚJE PRO ŽIVOT. *Provozní řád*. Jihlava: Středisko křesťanské pomoci, 2014. s. 6. Interní zdroj.
25. NADĚJĚ PRO ŽIVOT. *Metodika poskytování sociální služby azylový dům*. Jihlava: Středisko křesťanské pomoci, 2010. s. 9. Interní zdroj.
26. NADĚJE PRO ŽIVOT. *Veřejný závazek*. Jihlava: Středisko křesťanské pomoci, 2014. s. 3. Interní zdroj.
27. NADĚJE PRO ŽIVOT. Co nabízíme. *Nadejeprozivot.cz* © 2001-2012 [cit. 2014-04-01]. Dostupné z: <http://nadejeprozivot.cz/hledam-pomoc/co-nabizime/>

28. NADĚJE PRO ŽIVOT. Co děláme. *Nadejeproivot.cz* [online]. © 2001-2012 [cit. 2014-04-01]. Dostupné z: <http://nadejeproivot.cz/hledam-informace/co-delame/>
29. NOVÁK, T. *O otcovské roli*. vyd. 1. Praha: Grada, 2013. s. 70. ISBN 978-80-247-4498-8.
30. NOVOVOTNÝ, P., PRŮDKOVÁ, T. *Bezdomovectví*. Praha: Triton, 2008. s. 46. ISBN 978-80-7387-100-0.
31. OBLASTNÍ CHARITA HRADEC KRÁLOVÉ. *Domov pro matky s dětmi – azylový dům* [online]. © 2014. [cit. 2014-03-20]. Dostupné z: <http://www.charitahk.cz/nase-strediska/dum-pro-matky-s-detmi/charakteristika-sluzby>
32. PORTÁL. Osaměle žijící rodiče. *Portal.cz* [online]. ©2012. Dostupné z: <http://www.portal.cz/scripts/detail.php?id=4316>
33. PULKRÁBKOVÁ, K. Rámování reprezentace romských žen v české společnosti. *Socioweb.cz* [online] 30. 10. 2009 [cit. 2014-04-22]. Dostupné z: <http://www.socioweb.cz/index.php?disp=temata&shw=324&lst=120%3E>
34. SIROVÁTKA, T., HORA, O., et al. *Rodina, děti a zaměstnání v České společnosti*. Olomouc: Albert, 2008. s. 135-136. ISBN 978-80-7326-140-5.
35. SOBOTKOVÁ, Irena. *Psychologie rodiny*. vyd. 2. Praha: Portál, 2007. s. 26. ISBN 978-80-7367-250-8.
36. SDRUŽENÍ AZYLOVÝCH DOMŮ. *Poslání a cíle S.A.D.* [online]. [b.r.] [cit. 2009-03-16]. Dostupné z: <http://www.azylovedomy.cz/poslani-a-cile-s-a-d/>
37. VOCHOZKOVÁ, M. *Specifika sociální práce v podmínkách azylových domů*. České Budějovice, 2007. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta.

10 Seznam příloh

Příloha č. 1 – Otázky k výzkumnému rozhovoru s odborným personálem azylového domu

Příloha č. 2 – Otázky k výzkumnému rozhovoru s uživatelkami azylového domu

Příloha č. 1 - Otázky k výzkumnému rozhovoru s odborným personálem azylového domu

1. Jak dlouho pracujete jako sociální pracovníce?
2. Jaké poskytujete fakultativní služby?
3. Poskytujete nějaké speciální služby pro uživatelky azylového domu nebo jejich děti?
4. S čím potřebují uživatelky azylového domu nejčastěji pomoc?
5. Víte o nějakých službách, které by uživatelkám pomohly a azylový dům je neposkytuje?
6. Je něco, co byste na azylovém domě změnila?
7. V čem vidíte největší úspěch klientek, když opouštějí azylový dům?
8. Máte zpětnou vazbu od klientek, které opustily azylový dům?
9. Jak vidíte úspěšnost klientek, které opustí azylový dům, ve smyslu jestli se jim daří udržovat stabilní bydlení, zaměstnání?
10. V čem vidíte největší pozitivum azylového domu?

Příloha č. 2 - Otázky k výzkumnému rozhovoru s uživatelkami azylového domu

Otázky k dílčí výzkumné otázce č. 1 : „*Jak jsou matky v azylovém domě spokojené s poskytovanými službami?*“

1. Jste spokojená se službami, které nabízí azylový dům?
2. Víte o nějakých službách, které byste chtěla využívat a azylový dům je neposkytuje?
3. Které služby Vám nejvíce pomáhají ke zlepšení Vaši situace?
4. Jste spokojená s přístupem sociálních pracovníků?
5. Víte za jaké služby platíte a kolik tyto služby stojí?

Otázky k dílčí výzkumné otázce č. 2: „*Jaké nedostatky sledávají matky na azylovém domě?*“

1. Jak se Vám v azylovém domě líbí?
2. Existuje něco, co Vám na azylovém domě vadí?
3. Existuje něco, co byste na azylovém domě změnila?

Otázky k dílčí výzkumné otázce č. 3: „*Jaké faktory matky nejvíce omezují při osamostatňování se a začleňování do společnosti?*“

1. Co si myslíte, že je pro Vás největší překážkou k návratu do běžného života?
2. Snažíte se tyto překážky nějakým způsobem odbourávat?
3. Jak vidíte svoji budoucnost až opustíte azylový dům?

Otázky k dílčí výzkumné otázce č. 4: „*V čem vidí matky největší zlepšení od doby, kdy do azylového domu nastoupily?*“

1. Naučila jste se v azylovém domě něco nového?

2. Vidíte nějaký pokrok od doby, kdy jste nastoupila do azylového domu?
3. Co považujete za svůj největší současný úspěch?

Základní otázky

1. Jste v azylovém domě poprvé?
2. Kolik je Vám let?
3. Jaký je Váš rodinný stav?
4. Jaké máte nejvyšší dosažené vzdělání?
5. Kolik máte dětí?
6. Kolik dětí s Vámi bydlí v azylovém domě? Popř. kdo pečuje o ty ostatní?
7. Jaký byl důvod, že jste vyhledala azylový dům?
8. Jak dlouho v azylovém domě jste?
9. Jste zaměstnaná?
10. Byla jste někdy zaměstnaná?
11. Chtěla byste být v budoucnosti zaměstnaná?